

Vanhankaupunginlahden v. 2020 linnuston seurantalaskennan loppuraportti

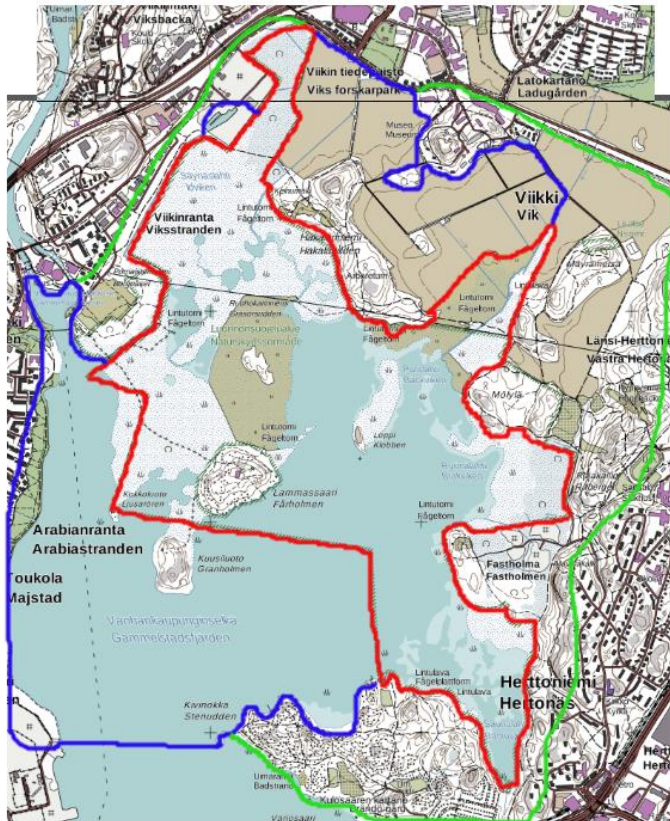
Hannu Sarvanne

Tutkimusalue ja -menetelmät

Vanhankaupunginlahden linnuston tilaa seurataan hoito- ja käyttösuunnitelman mukaisesti vuosittain. Tutkimusalue käsittää pesivien vesilintujen, kahlaajien ja lokkilintujen sekä vesilintujen poikuelaskentojen osalta koko Vanhankaupunginlahden kosteikkoalueen (Viikin – Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue ja Natura – 2000 – alue). Vuosittain kartoitetaan myös kosteikkoalueelle perustettujen hoitoniittyjen (Lammassaari/Ruohokari ja Purolahti) pesimälinnusto. Niittämällä ja laiduntamalla hoidettavien niittyjen yhteispinta-ala oli tämän vuoden pesimäkauden alussa 42 ha (Lammassaari/Ruohokari 19 ha (v. 1993 alkaen), Purolahti 13 ha (v. 2003) ja Lammassaaren hoitoniityn lounaispuolen laajennusosa 10 ha (niitto v. 2017 loppukesällä)).

Koska seurantalaskennoissa ei selvitetä kaikkien pesimäympäristöjen parimääriä, jää mm. suuri osa alueella yleisistä metsälajeista laskentojen ulkopuolelle.

Kosteikkoalueen saarilta ja sitä ympäröiviltä reunametsä- ja täyttömaa-alueilta sekä pelloilta huomioin uhanalaiset ja harvalukuiset lajit, mutta seurasin samoilla alueilla myös joidenkin vähälukuisten ei – uhanalaisten lajien esiintymistä. Niitä sekä yölaulajia havainnoin myös Vanhankaupunginlahden kosteikko- ja Natura – 2000 - aluetta laajemmalla alueella, joka rajautuu Viikintien, Herttoniemen metsäselänteeseen, Itäväylän, Hermannin rantatien ja Hämeentien väliin. Koko Natura 2000 – alueen kattavat pesimälinnuston kartoitukset on tehty Suomen ympäristökeskuksen toimesta viimeksi v. 2004, 2007, 2012 ja 2018.

Vanhankaupunginlahden linnustonseurannan laskenta-alue
 ● = Natura-alue, ●+● = seuranta-alue, ● + ● + ● = yölaulajat sekä uhanalaiset ja harvalukuiset. Pohjakartta Maanmittauslaitos (19.9.2017).

Toteutin laskennat Vanhankaupunginlahden linnuston seurannassa v. 1986 alkaen käytetyin menetelmin (Koskimies & Väisänen 1988, Mikkola-Roos ym. 2013). Laskentoihin sisältyi:

- Koko lahden kattavat kierto-laskennat (vesilinnut, kahlaajat, lokkilinnut) (5 kertaa): 23.4, 7.5, 14.5, 21.5 ja 29.5 sekä samalla reitillä tehdyt poikuelaskennat (3): 23.6, 3.7 ja 13.7.
- Hoitoniittyjen kartoituslaskennat (5): 5.5, 12.5, 19.5, 27.5 ja 3.6
- Yölaulajalaskennat (3): 21.4, 16.5 ja 10.6
- Pikkutikkojen pesien etsintä (4): 15., 16. ja 18.6
- Uhanalaisten ja harvalukuisten lajien havainnointi laskentojen ohessa ja laskentojen ulkopuolisina päivinä.

Ajoittaakseni erityisesti vesilintulaskennat oikein seurasin lepäilijämäärien kehittymistä tekemällä varsinaisten kierto-laskentojen ulkopuolisia kierto-laskentoja maaliskuulta alkaen. Joidenkin lajien primäärien varmistaminen vaati varsinaisten laskentojen ulkopuolella tehtyä retkeilyä (esim. yölaulajat). Merikotkan pesinnän seuranta alkoi jo kevättalvella, ja varhain oli aloitettava myös joidenkin ensimmäisinä saapuvien lajien, esim. töyhtöhyypän pesintöjen tarkkailu. Retkipäiviä laskenta-alueella kertyi 15.2. – 13.7. välisenä aikana 100 (15.3. – 13.7. 79).

Vesilintujen parimäärien tulkinnat tein kunkin lajin arvioitua pesinnän alkua lähimmän laskentakerran perusteella. Laulu- ja kyhmyjoutsenen, kanadan- ja merihanhen, telkän, isokoskelon, silkkiuikun ja nokikanan parimääräarviot perustuvat löydettyihin pesiin sekä osin myös poikue- ja reviirihavaintoihin.

Kahlaajareviirin vaatimuksena oli vähintään kaksi havaintoa samalta paikalta, joista toisen tuli ilmaista pesintää tai reviirikäyttämistä. Lokkilintujen parimäärät perustuivat hautovien emojen määriin.

Hoitoniittyjen kartoituslaskennoissa kiersin niityt jalkaisin niin, ettei mikään osa alueesta jäänyt yli 50 m:n päähän kulkureitistä. Tein laskennat aamuisin (n. klo 4.30 – 11.00) suunnilleen viikon välein. Laskennan kuluessa merkitsin havaitut linnut eri käyttäytymistä kuvaavien symbolein maastokartalle, josta siirsin ne myöhemmin lajikohtaisille yhteenvetokartoille, joista tein reviirien tulkinnat. Reviirin vaatimuksena oli vähintään kaksi lähekkäistä havaintoa, joista toisen tuli osoittaa reviirikäyttämistä (laulu, varoittelu, reviirikiista, ruokaa kannettiin pesään jne).

Samat reviirin tulkinnan vaatimukset koskivat hoitoniittyjen ulkopuolella tapaamiani lajeja, kuten yölaulajia sekä uhanalaisia ja harvalukuisia lajeja. Pysyvän reviirin ehtona oli vähintään kuusi päivää ensimmäisen ja toisen havainnon välillä. Kuitenkin joidenkin myöhään saapuvien ja nopeasti pariutumisen jälkeen laulunsa lopettavien lajien (esim. viitakerttunen) reviiriin riitti yksi reviirikäyttämistä osoittava havainto.

Telkän, isokoskelon, uuttukyyhkyn ja suurelta osin myös kottaraisen parimäärät selvitti pönttöjä tarkistanut Eero Haapanen.

Olosuhteet

Talvi oli lyhyt. Terminen talvi (vuorokauden keskilämpötila pysyvästi alle 0 °C) alkoi etelärannikolla vasta 25. helmikuuta ja päättyi noin viikon kuluttua termiseen kevääseen (vuorokauden keskilämpötila pysyvästi yli 0 °C), joka alkoi 1.3. Pysyvää jääpeitettä ei kehittynyt, ja ohut jää kattoi lahden itäiset osat vain muutamana päivänä joulukuun ja tammikuun alussa sekä helmikuun lopussa.

Kevät edistyi ripeästi ja maaliskuu oli selvästi keskimääräistä lämpimämpi (Hki Kaisaniemi, maaliskuun 2020 keskilämpötila + 2,4 °C/ 1981 – 2010 - 1,3 °C). Myös huhtikuu oli pitkäaikaisia keskiarvoja hieman lämpimämpi (+ 5,1 °C/ + 3,9 °). Toukokuu oli aavistuksen tavallista viileämpi (+ 9,6 °/ + 10,2 °C), mutta kesäkuun keskilämpötila kohosi totuttua korkeammalle (+ 17,9 °/ + 14,6 °C). Sadetta saatiin huhtikuuta lukuun ottamatta normaalia enemmän: maaliskuussa satoi (Hki – Kaisaniemi) 49,3 mm (1981 – 2010 38 mm), huhtikuussa 39,0 mm (32,0 mm), toukokuussa 53,4 mm (37,0 mm) ja kesäkuussa 74,5 mm (57,0 mm). Merivesi pysytteli melkein koko huhtikuun teoreettista keskiveden korkeutta hieman korkeammalla, mutta kuitenkin alle + 20 cm. Vesi laski huhtikuun viimeisellä viikolla, ja säilyi – 10 cm tasolla toukokuun

toiselle viikolle. Toukokuun puolivälissä merivesi kohosi lyhyesti + 40 cm korkeudelle, jonka jälkeen se pysyi aina kesäkuun alkuun + 10 - + 20 cm tasolla. Koko kesäkuun vesi oli alhaalla, n. - 10 - - 20 cm teoreettista keskivedenkorkeutta matalammalla. Heinäkuun tullen merivesi nousi, ja pysyi n. + 10 cm korkeudella kuun puoliväliin saakka.

Tulokset

Vuoden 2020 parimäärät/reviirit (suluissa v. 2013, v. 2014, v. 2015, v. 2016, v. 2017, v. 2018 ja v. 2019)

Vesilinnut (lajit, jotka ovat pesineet vähintään kerran v. 2013 – v. 2020)

Sinisorsa 85 (61, 123, 110, 135, 118, 98, 113), haapana 26 (12, 16, 17, 14, 25, 19, 16), tavi 16 (7, 14, 18, 12, 12, 13, 20), lapasorsa 8 (7, 8, 5, 7, 3, 4, 6), harmaasorsa 3 (1, 2, 3, 3, 5, 3, 3), heinätavi 2 (1, 3, 3, 2, 2, 2, 3), isokoskelo 1 (2, 3, 3, 3, 4, 4, 1), tukkakoskelo 2 (1, 1, 2, 1, 1, 1, 2), telkkä 32 (34, 37, 38, 44, 36, 31, 27), tukkasotka 1 (3, 2, 1, 1, 1, 1, 2), punasotka 0 (1, 0, 0, 1, 0, 0, 1), silkkiuikku 44 (45, 46, 44, 49, 64, 46, 45), pikku-uikku 0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1), laulujoutsen 2 (0, 1, 1, 1, 1, 1, 1), kyhmyjoutsen 7 (6, 7, 6, 8, 5, 7, 9), kanadanhanhi 6 (0, 2, 4, 3, 1, 8, 8), merihanhi 7 (0, 0, 2, 2, 4, 5, 4), nokikana 34 (21, 39, 38, 31, 35, 20, 26).

Pesiviä vesilintulajeja havaitsin 16 (kun rantakanoihin luettava nokikana lasketaan mukaan) (v. 2013 14, v. 2014 15, v. 2015 16, v. 2016 17, v. 2017 16, v. 2018 16 ja v. 2019 18). Kuuden lajin parimäärä kasvoi v. 2019 verrattuna (haapana, lapasorsa, telkkä, laulujoutsen, merihanhi ja nokikana) ja seitsemän väheni (sinisorsa, tavi, heinätavi, tukkasotka, punasotka, silkkiuikku, pikku-uikku, kyhmyjoutsen, kanadanhanhi). Huomattavaa parimäärän kasvu oli haapanalla ja merihanhella. Ja miksei myös laulujoutsenella, joita pesi tuplasti enemmän kuin aiemmin. Erittäin uhanalaiseksi luokitellun nokikanan parimäärä on notkahduksen jälkeen ilahduttavasti kasvussa Vanhankaupunginlahdella. Sinisorsan parimäärä laski viime vuoteen nähden selvästi ja tukkasotkaparien määrä laski puoleen eli kahden parin sijaan pesi enää yksi. Punasotkan pesintää ei tänä vuonna todettu.

Vesilintujen kokonaisparimäärä (272) väheni hieman edelliseen vuoteen verrattuna (v. 2019 288) ja selkeästi v. 2017 (315) ja v. 2018 nähden (315). Vuodesta 2014 alkaen, jolloin vesilintupareja oli eniten sitten v. 1992, on parimäärä pysytellyt suunnilleen samassa suuruusluokassa (v. 2014 305 ja v. 2015 295).

Vuosina 2010 – 2013 parimäärä vaihteli 183 – 233 välillä. Sinisorsien parimäärän vaihtelu selittää suureksi osaksi vesilintujen kokonaisparimäärän vaihtelun vuosien välillä.

Sinisorsia pesi yllättävän niukasti (85 paria). Viime vuosina parimäärät ovat vaihdelleet 110 – 135 välillä (v. 2014 – 2017 ja v. 2019) ja laji on pesinyt selvästi runsaampana kuin esimerkiksi v. 2010 – 2013 (61 – 84 paria). Lähivuosista vain v. 2018 parimäärä jäi niukasti alle sadan (98). Sinisorsan parimäärien vuosittainen vaihtelu Vanhankaupunginlahdella on linjassa valtakunnallisten pesimäkannan kokoa selvittävien vesilintulaskentojen tuloksien kanssa (Luonnonvarakeskus)

Vaarantuneeksi luokitellun haapanan parimäärä (26) oli toiseksi suurin v. 1986 alkaneissa laskennoissa (v. 1991 36 ja v. 1992 26 paria). Hoitoniittyjen tehostuneet niitot v. 2015 alkaen sekä laiduneläinten (kyytöt ja lampaat) määrän kasvu v. 2018 alkaen on lisännyt haapanoiden ruokailualueita. Tavi on aavistuksen runsastunut Vanhankaupunginlahdella 2000 – luvun alkuun nähden (vuosina 2000 – 2008 2 – 8 paria (keskimäärin 5) ja vuosina 2009 – 2019 7 – 20 paria (keskimäärin 14) eikä tämän vuoden 16 paria tee poikkeusta viime vuosiin verrattuna. Pesiviä taveja on laskettu eniten v. 1991 (28 paria). Hoitoniittyjen vesirajan niitot ovat lisänneet tavien ruokailupaikkoja, kuten myös itse hoitoniittyalan laajentuminen niille ajoittain syntyvine lätäkköalueineen.

Telkkäpareja oli 32, jos parimääräksi tulkitaan aloitettujen pesintöjen määrä (pönttöön munittu). Telkkänaarilla on kuitenkin tapana munia useampaan pönttöön, vaikka naaraat eivät itse aikoisikaan hautoa niitä (loispesintää) – tällaiset pesät jäävät usein vaille varsinaista emoa, mutta osaa näistäkin pesistä voidaan hautoa. Telkkäpareja on ollut v. 2016 huipun (44 paria) jälkeen joka vuosi vähemmän, mutta tänä vuonna parimäärä nousi hieman.

Nokikanan parimäärä vaihteli v. 2014 – 2017 vain vähän (39, 38, 31 ja 35 paria), laski v. 2018 selvästi (20 paria), koheni hieman v. 2019 (26 paria) ja kohosi tänä vuonna edelleen (34 paria). Pareista noin puolet pesii Saunalahden suojaisalla lamparealueella (v. 2017 15, v. 2018 8, v. 2019 14 ja v. 2020 16 paria), missä vesi on avovesialueen poukamia kirkaampaa ja uposkasvillisuus runsaampaa.

Silkkiuikkujen pesänrakennusaikaan toukokuun alussa vesi pysytteli sopivalla korkeudella, mutta jäättömän talven jäljiltä Kivinokan ja Saunalahden edustalla oli tavallista niukemmin tarjolla ruokolauttoja pesäalustoiksi. Parimäärä säilyi kuitenkin samansuuruisena kuin sitä edeltävinä lähivuosina, poikkeuksena v. 2017, jolloin laajasti lakoontunutta ruokopatjaa oli normaalia enemmän ja parimäärä sen myötä suuri.

Kahlaajat

Punajalkaviklo 8 (2, 3, 4, 4, 5, 7, 8): Purolahti eteläosa 1 pari, Purolahti pohjoisosa (tulvaniitty) 2, Etu-Viikin pellot (rajautuvat Purolahden hoitoniittyyntä) 2 paria sekä Lammassaaren hoitoniitty 3 paria (vanha osa 2,

uusi osa 1). Pikkutylli 10 (3, 4, 8, 9, 8, 9): Purolahti eteläosa 1, Lammassaaren hoitoniitty 2 (vanha osa), Kyläsaari 2, Fastholman lumenkaatopaikka 4, Etu-Viikin pellot 1. Tylli 3 (0, 0, 1, 1, 3, 1, 2): Purolahti eteläosa 1, Kyläsaari 1, Etu-Viikin pellot 1. Töyhtöhyppä 59 (15, 23, 27, 31, 27, 39, 45): Hoitoniityillä yhteensä 17 paria (v. 2013 2, v. 2014 5, v. 2015 7, v. 2016 10, v. 2017 10, v. 2018 12 ja v. 2019 11) (Lammassaaren hoitoniitty 10 (vanha osa 4, uusi osa 6), Purolahti eteläosa 2, Purolahti pohjoisosa (tulvaniitty) 5). Lisäksi Etu-Viikin pelloilla 42 paria (v. 2013 13, v. 2014 18, v. 2015 20, v. 2016 21, v. 2017 17, v. 2018 27 ja v. 2019 34 paria). Rantasipi 13 (7, 10, 9, 10, 12, 12, 12): Kivinokan länsikärki 1, Kivinokan N-poukama 1, Saunalahti 1, Fastholma 2, Möylä 1, Hakalanniemen eteläranta 1, Klobben – Lammassaari 1, Kuusiluoto 2, Pornaistenniemi – Verkatehtaanpuisto 1, Säynäslahden tervaleppäluhta 1, Kyläsaari 1. Lehtokurppa 3 (1, 2, 2, 2, 3, 2, 2): reviirit: Kivinokka, Saunalahti - Fastholma - Möylä, Säynäslahti – Keinumäki - Hakalanniemi. Meriharakka 2 (0, 2, 2, 1, 2, 2, 2): Arabianranta. Taivaanvuohi 11 (5, 8, 9, 8, 6, 8, 6): Lammassaaren hoitoniitty 4 (vanha osa 2, uusi osa 2), Purolahti 3 (eteläosa 2, pohjoisosa 1), Ryönälahden tervaleppäluhta 1, Säynäslahden tervaleppäluhta 1, Keinumäen edusta 1, Pornaistenniemi 1 (Lammassaaren pitkosten NW-reuna).

Lokkilinnut

Seuranta-alueelta ei löytynyt lokkilintujen pesiä. Alueen reunoilla pesii rakennusten katoilla muutamia pareja kalalokkeja (Arabianranta). Joitain kalalokin juuri pesästä lähteneitä untuvikkoja ilmaantui Arabianrantaan heinäkuun alussa. Samoilla paikoin (Arabianranta – Kyläsaari) pesinee 2 - 3 paria selkälokkeja.

Leposaaren lounaispuolen luodolla, seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, on pieni lapintiirakolonia, jota Eero Haapanen on seurannut. Hän kävi luodolla 22.6. ja havaitsi kaksi paria lapintiiroja (1 ja 2 munaa). Vuonna 2014 luodolla oli kymmenen, v. 2015 kolme, v. 2016 yhdeksän ja v. 2017 kaksi lapintiiran munapesää. Vuonna 2018 luodolla oli muutama aikuinen (14.5.), mutta ei pesiä; myöhemmin paikalla ei käyty. Vuonna 2019 luodolla oli 4 munapesää. Matalalla luodolla vähäininkin vedennousu yhteistyössä aallokon kanssa tuhoaa munapesät ja näin kävi ainakin v. 2016 ja 2017.

Vanhankaupunginlahdella ruokailee runsaasti kalatiiroja (toukokuussa muuttoajan jälkeen samanaikaisesti 40 – 50 yksilöä) sekä naurulokkeja (toukokuussa säännöllisesti n. 350 ja kesäkuussa n. 170 aikuista), joista suuri osa pesinee Kulosaaren/Mustikkamaan/Korkeasaaren ympäristön luodoilla. Enimmillään 8 nuorta naurulokkia näkyi lahdella 30.6. lähtien, mutta nämä olivat syntyneet todennäköisesti Vanhankaupunginlahden ulkopuolella.

Hoitoniittyjen varpuslinnut (suluissa v. 2013 – v. 2019 parimäärät)

Kiuru 5 (2, 3, 1, 0, 2, 1, 4): Lammassaari 2 (vanha osa 2, uusi osa 1), Purolahti 2 (pohjoisosa). Niittykirvinen 17 (10, 19, 22, 21, 17, 13, 17): Lammassaari 9 (9, 15, 15, 14, 14, 9, 9), Purolahti 8 (3, 4, 7, 7, 3, 4, 8).

Metsäkirvinen 1 (0, 0, 0, 0, 1, 0, 1): Purolahti (pohjoisosa). Västäräkki 2 (1, 2, 1, 1, 2, 2, 2): Lammassaari ja Purolahti. Keltavästäräkki 19 (6, 11, 4, 7, 5, 6, 15): Lammassaari 11 (5, 9, 2, 3, 3, 2, 7), Purolahti 8 (1, 2, 2, 4, 2, 4, 8). Sitruunavästäräkki 0 (3, 2, 0, 0, 1, 1, 1): Lammassaari v. 2013 – v. 2014 ja v. 2017 – v. 2019.

Satakieli 0 (1, 1, 0, 0, 0, 1, 1, 1): Purolahti v. 2013 – v. 2014 ja v. 2017 – v. 2019. Pensastasku 4 (2, 2, 1, 2, 2, 1, 1): Lammassaari 1, Purolahti 3 (pohjoisosa). Kivitasku 1 (0, 1, 0, 0, 0, 0, 0): Purolahti. Punakylkirastas 0 (0, 1, 0, 1, 1, 0, 1): Purolahti (pohjoisosa) v. 2014 ja v. 2016 – v. 2017 ja Lammassaari v. 2016 – v. 2017 ja 2019.

Laulurastas 0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1): Purolahti (pohjoisosa) v. 2019. Räkättirastas 3 (0, 0, 2, 3, 1, 3, 0): Purolahti (pohjoisosa) 1 (0, 0, 0, 1, 0, 0, 0), Lammassaari 2 (0, 0, 2, 2, 1, 0, 0). Mustarastas 2 (0, 0, 5, 0, 2, 2, 1): Lammassaari 1 (0, 0, 1, 0, 1, 1, 0), Purolahti (pohjoisosa) 1 (0, 0, 4, 0, 1, 1, 1). Lehtokerttu 0 (0, 0, 0, 1, 1, 0, 0): Purolahti (pohjoisosa) v. 2016 – v. 2017. Pensaskerttu 2 (2, 2, 3, 5, 5, 4, 2): Purolahti. Hernekerttu 1 (1, 0, 0, 1, 0, 0, 0): Purolahti. Ruokokerttunen 13 (30, 22, 8, 12, 21, 43, 20): Lammassaari 3 (8, 4, 1, 1, 8, 19, 4), Purolahti 10 (22, 18, 7, 11, 13, 24, 16). Rytikerttunen 3 (2, 2, 3, 2, 4, 4, 1): Lammassaari. Viitakerttunen 1 (0, 0, 0, 0, 0, 1, 0): Purolahti (pohjoisosa). Luhtakerttunen 0 (1, 0, 0, 0, 0, 3, 0): Purolahti (pohjoisosa) v. 2013 ja 2018. Pensassirkkalintu 1 (0, 0, 0, 1, 0, 0, 0): Purolahti (pohjoisosa). Harmaasieppo 0 (1, 0, 0, 0, 0, 0, 0): Lammassaari v. 2013. Pajulintu 4 (1, 3, 2, 4, 3, 2, 2): Purolahti (pohjoisosa) 2 (0, 1, 2, 2, 2, 1, 2) Lammassaari 2 (1, 2, 0, 2, 1, 1, 0). Talitiainen 3 (2, 2, 1, 2, 3, 4, 4): Purolahti (pohjoisosa) 1 (1, 1, 0, 1, 2, 2, 2), Lammassaari 2 (1, 1, 1, 1, 1, 2, 2). Sinitäinen 3 (1, 2, 1, 1, 3, 1, 2): Purolahti (pohjoisosa) 1 (0, 1, 1, 0, 1, 0, 1), Lammassaari 2 (1, 1, 0, 1, 2, 1, 1). Viiksitimali 3 (0, 0, 0, 0, 0, 1, 0): Lammassaari. Pikkulepinkäinen 1 (1, 1, 1, 2, 1, 1, 2): Purolahti (pohjoisosa) 1 (1, 1, 1, 2, 1, 1, 1), Lammassaari 0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1). Kottarainen 2 (2, 1, 3, 3, 3, 5, 6): Lammassaari 1 (2, 1, 2, 2, 2, 4, 4), Purolahti (pohjoisosa) 1 (0, 0, 1, 1, 1, 1, 2). Viherpeippo 0 (0, 1, 0, 0, 0, 0, 0): Purolahti (pohjoisosa) v. 2014. Peippo 2 (3, 2, 3, 3, 3, 3, 3): Lammassaari 1 (2, 2, 1, 3, 3, 2, 1), Purolahti (pohjoisosa) 1 (1, 0, 2, 0, 0, 1, 2). Punavarpunen 4 (3, 4, 2, 5, 2, 7, 8): Purolahti (pohjoisosa) 4 (3, 3, 2, 4, 2, 6, 7), Lammassaari 0 (0, 1, 0, 1, 0, 1, 1). Peltosirkku 0 (1, 0, 0, 0, 0, 0, 0): Purolahti (pohjoisosa). Keltasirkku 1 (0, 0, 0, 1, 1, 1, 1): Purolahti (pohjoisosa). Pajusirkku 11 (19, 17, 10, 11, 15, 21, 14): Lammassaari 3 (4, 5, 3, 4, 4, 12, 5), Purolahti 8 (15, 12, 7, 7, 11, 9, 9).

Rantakanat ja yölaulajat (suluissa v. 2013 – v. 2019 parimäärät)

Ruisräikkä 8 (1, 1, 1, 0, 1, 1, 0): Reviirejä Pornaistenniemen piilokojun pitkosten (2 reviiriä) ja Lammassaaren pitkosten (5) varrella sekä Etu-Viikin pelloilla (1). Liejukana 6 (0, 1, 1, 1, 0, 1, 2): Parit

Pornaistenniemen etulampareella (1), Pornaistenniemen takalampareella (1), Viikin vanhan puhdistamon purkuojassa (1), Arabianrannassa (Kumpulanpuron lampi), Viikin vanhan puhdistamon altaassa (1) ja hulevesialtailla (1). Poikueet: hulevesialtaat 10 pull (12.6.), Kumpulanpuron lampi 3 pull (23.6.), Pornaistenniemen etulampare 1 pull (3.7), Viikin vanha puhdistamo 3 pull (11.8). Luhtakana 20 (4, 5, 24, 18, 16, 17, 19): Reviirit keskittyivät Pornaistenniemen - Keinumäen lamparealueelle (9 reviiriä). Lisäksi reviierejä Saunalahdella (3), Lammassaaren pitkosten länsipuolen ruoikon reunassa (2), Säynäslahden pohjoisosassa (2), Purolahdella (2), Ryönälähdellä (1) ja Hakalanlahden pohjoisreunassa (1). Luhtakanoja on alkanut viime vuosina esiintyä enenevässä määrin lahden itärannan (Purolahti – Ryönälahti – Saunalahti) ruoikoissa. Itärannan reviirien osuus v. 2015 – 2020 verrattuna reviirien kokonaismäärään: 3/24 (12 %), 2/18 (11 %), 2/16 (12 %), 4/17 (24 %), 7/19 (37 %) ja 6/20 (30 %). Luhtahuitti 3 (1, 2, 10, 6, 3, 3, 2): Reviirit Keinumäen edustan lampareilla (1), Pornaistenniemen etulampareella (1) ja Purolahden hoitoniityn eteläosassa (1). Kaulushaikara 1 (1, 3, 1, 1, 2, 1, 0). Reviiri Keinumäen ja Pornaistenniemen lamparealueella. Rastaskerttunen 9 (8, 9, 6, 6, 8, 12, 11): Reviirit: Saunalahti 2, Kivinokan N-poukama 1, Purolahti 2, Keinumäen lampareet 1, Pornaistenniemen etulampare 1, Pornaistenniemen takalampare 2. Viitakerttunen 17 (30, 30, 17, 28, 15, 25, 15): Reviirit seuranta-alueen puoliavoimissa pensaikoissa. Luhtakerttunen 13 (10, 13, 12, 9, 11, 16, 11): Reviirit kosteammissa ympäristöissä kuin viitakerttunen, esimerkiksi 9 reviiriä Pornaistenniemen - Säynäslahden - Keinumäen ruoikoiden pensaikkoalueilla. Pensassirkkalintu 2 (0, 0, 0, 1, 2, 1, 3, 3): Reviirit Purolahden hoitoniityn pohjoisosassa (1) ja Pornaistenniemessä (1) voimalinjan alla. Ruokosirkkalintu 1 (1, 0, 1, 0, 0, 1, 0): Reviiri Ryönälähdän ruoikkoalueella. Viitasirkkalintu 0 (0, 3, 0, 0, 0, 0, 0). Satakieli 60 (69, 56, 48, 50, 53, 54, 43): Eniten Kivinokassa (12), Fastholmassa (7), Pornaistenniemen lehdossa (6) ja Hakalanniemessä (5).

Petolinnut

Kanahaukkoja pesi kolme paria. Poikueet selviytyivät lentokykyisiksi ja niissä oli neljä, kaksi ja kaksi poikasta. Merikotka pesi Vanhankaupunginlahdella ensimmäisen kerran. Pesä oli Klobbenissa vanhassa harmaahaikaran pesässä. Pari nähtiin pesällä ensimmäisen kerran lokakuussa 2019 ja pesän kunnostus, mm. risujen tuonti, alkoi lokakuun lopulla - marraskuussa. Pari kaklatti jo lokakuussa, mutta kaklattelua kuului yhä useammin helmikuulta alkaen. Parittelua nähtiin ensimmäisen kerran helmikuun alkupäivinä. Haudonta alkoi 9.3, mistä lähtien naaras pysytteli lähes poikkeuksetta makuulla pesän pohjalla; sitä ennen naaras oli toveittain kokeillut hautoma-asentoa. Poikasia kuoriutui kolme. Ensimmäinen kuoriutui 19.4, toinen pieni poikanen näkyi 23.4 ja kolmas pieni poikanen 1.5. Ensimmäinen poikasista lähti lentoon 3.7. Nuori kaarteli emon seurassa ainakin 15 minuuttia Klobbenin yllä navakassa lounaistuulella. Lento oli

yllättävän vakaata heti alkuun. Kaikki poikaset poistuivat heinäkuun kuluessa lentokykyisinä pesästä ja viipyivät lahdella syyskuun puoleenväliin saakka. Ruskosuohaukkoja näkyi pesimäaikaan paikallisena, mutta soidinta ei havaittu eikä pariutuneita aikuisia. Nuolihaukan pesintää ei tänä vuonna todettu Vanhankaupunginlahden seuranta-alueella, mutta ainakin kaksi aikuista lintua saalisteli alueella kesäkuussa ja nuoria loppukesällä.

Lehtopöllöjä pesi kaksi paria. Toisesta pesästä varttui kolme, ja toisesta viisi poikasta. Sarvipöllöjä pesi yksi pari, ja pesästä lähti peräti kuusi poikasta.

Uuttukyyhky (tiedot Eero Haapanen)

31 paria/pesinnän aloitusta pönttöjen 1. tarkistuskierröksellä toukokuun loppuun mennessä, mukaan lukien käynti Klobbenilla elokuussa (v. 2013 ja v. 2014 33, v. 2015 27, v. 2016 29, v. 2017 33, v. 2018 29, v. 2019 33).

Uuttukyyhkyjen käytössä oli 44 pönttöä. Pesintä alkoi osassa kesäkuussa tai myöhemmin; nämä ovat usein parien toisia pesintöjä tai uusintapesyeitä. Pesästä lähteneiden poikasten arvioitu vähimmäismäärä oli 97. Kaikkia pönttöjä ei kuitenkaan kierretty läpi pesimäkauden.

Pesäpoikasia rengastettiin 57. Yhdessä pöntössä oli neljä onnistunutta pesintää Kuusiluodossa, mutta nämä eivät välttämättä olleet yhden parin pesintöjä, sillä välissä oli yksi epäonnistunut, munavaiheessa keskeytynyt pesintä.

Petotappioita oli 11 eri pöntössä, ja yhdessä niistä kaksi kertaa. Pornaistenniemessä tavattiin tuhoja neljässä eri pöntössä: kolme munapesää tuhoutui, yhdessä oli merkkejä emon saaliiksi joutumisesta (höyheniä) ja kahdesta löytyi tapettu emo pöntön sisältä. Yksi poikaspesä tuhoutui (poikaselta syöty pää). Koetilalla oli kuollut emo pöntössä, jossa ei ollut munia. Munat olivat ehkä hävinneet kyyhkyn alta. Hakalassa olivat munat hävinneet yhdestä pöntöstä. Toisesta olivat poikaset hävinneet, ja myöhemmin löytyi puun alta yksi muna (viety pöntöstä). Purolahdella oli pöntössä kuollut emo ja kaksi kuollutta poikasta (näitä ei ollut syöty). Pikku-Fastholmassa oli syöty muna pöntössä. Kivinokassa oli munat syöty yhdessä pöntössä. Toisessa pöntössä oli aikuisen uuttukyyhkyn höyheniä, ja kaksi hylättyä munaa pöntön laidoilla.

Petojen aiheuttamissa pesätappioissa ei ole mukana tapauksia, joissa poikaset ovat jostain syystä kuolleet pönttöön (poikasissa ei ole havaittu ulkoisia vammoja). Petojen aiheuttamien pesätappioiden määrä on oletettavasti aliarvio. Petojen töistä ei aina jää jälkiä.

Pesät alueittain (suluissa v. 2017, v. 2018 ja v. 2019): Klobben 3 (3, 2, 3), Kuusiluoto 7 (14, 8, 6), Lammassaari 2 (2, 2, 3), Ruohokari 3 (0, 1, 1), Pornaistenniemi 4 (1, 3, 2), Hakala + puhdistamo 4 (3, 3, 5), pellot ja koetila 5 (7, 7, 9), Fastholma 1 (0, 1, 2), Kivinokka ja Saunalahti 0 (2, 1, 0), Varjosaari 2 (1, 1, 2).

Muita huomionarvoisia lajeja:

Merimetso

25 merimetsoparia aloitti haudonnan Klobbenilla. Pesistä 8 oli lounaisreunan tervalepissä ja 17 itäreunan tervalepissä. Haudonta alkoi huhtikuun kolmannella viikon tienoilla. 20.4. havaitsin 20 asuttua pesää, joista seitsemässä oli lintu makuulla, 23.4. näkyi 25 asuttua pesää, joissa 16:ssa oltiin makuulla. Ensimmäinen poikue (2 poikasta) ilmaantui näkyviin 29.5. Merimetsan haudonta-aika on noin kuukauden pituinen, joten ensimmäisenä havaittu poikue oli havaintohetkellä luultavasti jo noin viikon ikäinen.

Pesiä hylättiin haudonta-aikana ja ainakin osasta pesiä merikotka söi munat. Asuttuja pesiä näkyi 4.5 - 6.5. 23, 7.5. 20, 14.5. 18, 18.5. - 21.5. 16, 26.5. - 10.6 15 ja 14.6 alkaen 14, joista kaikki tuottivat poikasia.

Poikasia näkyi pesissä seuraavasti (kaikkia poikasia ei eteen kasvaneen lehvästön vuoksi aina erottanut): 29.5 2 (1 poikue), 1.6. 3 (3 poikuetta), 8.6. 17 (8 poikuetta), 10.6. 29 (12 poikuetta), 14.6. 30 (14 poikuetta), 22.6. 43 (14 poikuetta), 29.6. 41 (14 poikuetta), 3.7. 35 (11 poikuetta, kolmesta pesästä olivat poikaset ilmeisesti jo poistuneet) ja 13.7. 5 (3 poikuetta; lisäksi oksilla 8 isoa ja lähes nuoruusikäistä poikasta ja uimassa 22 nuorta (yht. 35 poikasta). Poikasia oli pesää kohden keskimäärin 3 (22.6. 3,1 ja 23.6. 3,2 poikasta).

Vanha merikotka söi 9.7. Klobbenin kalliolla nuorta merimetsoa, jonka toinen vanhoista linnuista oli ilmeisesti ottanut pesästä (Eero Haapanen).

Vuonna 2019 merimetsot pesivät ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella. Pesiviä pareja oli lopulta 7. Ensimmäiset merkit pesinnästä saatiin 13.4., kun merimetsojen havaittiin kantavan oksia ja ruokoja pesänrakennusaikeissa Klobbenin puihin. Jo seuraavana päivänä laskettiin 15 merimetsan pesää saaren itäreunan tervalepissä ja päivää myöhemmin oli pesien määrä kasvanut kuuteentoista.

Enemmistö pesistä oli joko merimetsojen itsensä kokonaan rakentamia tai harmaahaikaroiden aikoinaan aloittamia, mutta sittemmin kesken jättämiä. Muutamassa valmiissa haikaran pesässä näkyi merimetsoja, mutta näitä pesiä ei ollut kaapattu saassa jo aiemmin keväällä pesintänsä aloittaneilta haikaroilta, vaan ne olivat jääneet haikaroilta tyhjiksi. Merimetsojen pesistä kuusi sijaitsi saaren eteläpäässä, neljä keskiosassa ja kuusi pohjoispäässä.

17. huhtikuuta merimetsot kuitenkin jättivät pesät ja näytti siltä, että pesintäyritys oli tämän kevään osalta tässä. Syyksi innon lopahtamiseen arveltiin merikotkan, enimmillään kahden merikotkayksilön, päivittäistä vierailua Klobbenilla.

Vajaan viikon kuluttua (23.4.) viiden merimetsoparin nähtiin yllättäen asettuneen saaren lounaisosan keskentekoisiin haikaranpesiin ja myös kaakkoisreunalta löytyi yksi siipiään pesässä kohotteleva koiraslintu.

Kovapäisiä yksilöitä, sillä samaan aikaan, kun koiraat kiikuttivat uusia tikkuja pesäkoreihin ja naaraat asettelivat niitä sopivasti, istuskeli aikuinen merikotka parinkymmenen metrin päässä tervalepän lehdettömällä oksalla. Merimetsojen onneksi kotkan kiinnostus näytti siirtyneen saaren rantavesissä pulikoiviin pulleisiin särkikaloihin.

Pian uusiin pesiin asettumisen jälkeen merimetsot painautuivat pesiensä pohjille hautomaan ja 28.4. kuudessa pesässä haudottiin. 13. toukokuuta huomasin uuden parin liittyneen saaren lounaisreunassa pesivien ryhmään, joten ”kolonian” lopulliseksi parimääräksi tuli 7.

Merimetsoilla on tapana munia 3 – 4 munaa, yksi muna 2 – 3 vrk:n välein. Haudonta alkaa ensimmäisestä munasta eikä vasta lopullisen munaluvun täytyttyä, joten poikaset kuoriutuvat eriaikaisesti.

Ensimmäiset poikaset näkyivät 5.6. kahdessa pesässä eli viikkoa myöhemmin kuin v. 2020: yhdessä pesässä oli 3 noin viikon ikäistä poikasta ja toisessa 1 muutaman vuorokauden ikäinen. 14.6. poikasia kurotteli jo neljässä pesässä yhteensä 11 (2, 2, 3 ja 4). 14.7. poikasia näkyi kuudessa pesässä yhteensä 17 (1, 2, 3, 3, 4 ja 4), keskimäärin 2,8 poikasta/pesä. Kaakkoisreunan pesän huomasin hylättynä 17.6. (hautova lintu vielä 28.5.). Näin ollen pareista 86 % ($6/7 = 0,86$) tuotti poikasia.

Kaikissa poikasellisissa pesissä oli poikasia vielä heinäkuun puolivälissä (14.7.), yhteensä 15 näkyvissä; näistä 10 oli lähes täysikasvuista, 4 isoa ja 1 keskikokoinen.

Pareista läheskään kaikki eivät olleet vanhoja ja juhlapukuisia, valkoisine reisilaikkuineen ja koristeellisine pään höyhenineen. Useamman kuin yhden pariskunnan toisella puolisolalla oli ruumiinhöyhenyksessä vielä esiaikuiselle yksilölle tyypillisiä ruskeita höyheniä laikuittain. Myös metallinkiiltoa puuttui sekä valkoinen reisilaikku, jollei laikkua korvannut vain muutama valkoinen höyhen.

Klobbenin lounaisella kalliolla lepäili pesinnän alkuvaiheessa (28.4. – 14.5.) lähemmäs 70 merimetsoa, joista n. 4/5 oli esiaikuisia ja loput aikuisia. Näissä norkoilijoissa oli kolonian tulevien vuosien kasvupotentiaali. Osa siitä toteutui pesimäkaudella 2020.

Kurki

Kurkiparilla oli reviiri Lammassaaren hoitoniityllä, kuten on ollut v. 2015 alkaen. Kurjet käyttäytyivät tänä vuonna huomaamattomammin kuin aiemmin; reviiriä kuulutettiin harvoin. Reviirin ydinosa sijoittui hoitoniityn vanhalle osalle, Pornaistenniemen takalampareeseen rajoittuvan niityn länsireunaan. Yksi tai

kaksi lintua näkyi kerrallaan huhtikuun ensimmäiseltä viikolta toukokuun loppuun. 6.5. toinen linnuista siirteli korsia viime vuosien vakiintuneella oleskelupaikalla niityn ruoikkoisessa länsireunassa. Kurjet katosivat kesän tullen, kuten oli käynyt aiempina vuosina. (Vuonna 2017 pari viihtyi paikalla 30.3 – 7.6, v. 2018 ja v. 2019 31.3. – 5.6.). Poikasista ei tehty havaintoja, mikä ei ollut poikkeus muihin vuosiin nähden.

Harmaahaikara

Harmaahaikarat asuttivat kaikkiaan 52 pesää (v. 2013 22, v. 2014 26, v. 2015 35, v. 2016 37, v. 2017 38, v. 2018 40 ja v. 2019 44). Klobbenilla oli 43 asuttua pesää ja Pornaistenniemen takalampareella sekä etu- ja takalampareen välisen kanavan ruoikossa ainakin 9. Harmaahaikara pesi ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella ruoikossa.

Klobbenilla asetuttiin pesiin maaliskuun puolivälistä lähtien ja pesien valtaus eteni alkuun normaalin suoraviivaisesti. Maalis – huhtikuun vaihteessa pesintään valmistautumisessa ilmeni epäröintiä: haikaroiden määrä väheni pesillä. Epäröinti heijastui haudonnan alun viivästymiseen noin viikolla – kahdella. Harmaahaikarat alkoivat rakentaa saaren pohjoisosaan uusia pesiä huhtikuun toiselta viikolta lähtien.

Pesinnän alku eteni seuraavasti: 16.3. harmaahaikaroita oli kahdeksassa pesässä (8 ad), 19.3. 32:ssa pesässä (48 ad, 5 2kv) (soidinta ja risujen kantoa), 20.3. 27:ssa pesässä (59 ad, 6 2kv), 26.3. 32:ssa pesässä (57 ad, kaksi lintua 15 pesässä), 29.3. 29:ssa pesässä (42ad, 2 2kv) (parittelua, kaksi lintua makuulla), 30.3. 14:ssa pesässä (18 ad), 1.4. 26:ssa pesässä (39 ad, kuudessa pesässä makuulla), 6.4. 27:ssa pesässä (55 ad, 3 2kv (kolmessa pesässä 2 kv (yksi ja kaksi yksilöä)), 7.4. 42:ssa pesässä (60 ad, 2 2kv) (14 makuulla, pohjoisosan leppiin rakennettu kaksi uutta pesää), 9.4. 42:ssa pesässä (69 ad, 1 2kv) (pohjoisosassa 5 uutta pesää), 14.4. 36:ssa pesässä (43 ad, 2 1kv) (18 makuulla, pohjoisosassa kaikkiaan 11 uutta pesää), 17.4. 35:ssa pesässä (46 ad, 3 2kv) (kolmessa pesässä 2 kv, makuulla 16, pohjoisosassa kaikkiaan 16 uutta pesää (tuomi 8, raita 4, tervaleppä 2, muu lehtipuu 2), 19.4. 43:ssa pesässä (58 ad, 3 2kv) (22 makuulla, pohjoisreunassa kaikkiaan 18 uutta pesää), 23.4. 41 pesässä (63 ad, 2 1kv) (n. 90 % pesistä joko 2 lintua tai hautova lintu, loppuissa yksi haikara seisomassa) - tämän jälkeen pesien näkyminen vaikeutui lehvästön kasvettua vähitellen eteen.

Klobbenin harmaahaikaroiden pesistä 25 oli vanhoja ja 18 uusia; saarella oli yhteensä 64 pesää näkyvissä ja näistä 62 käytössä (merikotkalla 1, merimetsoilla 18 ja harmaahaikaroilla 43 (tilanne 14.5.)). Ennen v. 2019 pesimäkauden alkua Klobbenilla oli 55 pesää (v. 2016 – 2017 49) (Eero Haapanen), joista muutama oli kuitenkin huonossa kunnossa.

Pornaistenniemen takalampareella ja sen viereisessä ruoikossa pesi 9 paria (neljä näkyvää pesää ja viisi pesäpaikkaa, jonne haikarat veivät ruokoja ja oksia). Ensimmäisiä merkkejä pesien rakentamisesta

ruoikkoon näkyi 25.3., jolloin vähintään viisi eri lintua kantoi lepänoksia ja ruokojen korsia takalampareelle. 1.4. näkyi kolme pesää takalampareen länsireunan vesirajassa (yksi laulujoutsenen vanhassa pesässä), 6.4. viisi lintua vei korsia ja oksia eri paikkoihin takalampareen länsipuolen ruoikkoon. 8.4. näkyi neljä valmista pesää takalampareen länsireunassa. Ensimmäinen hautoja näkyi 13.4 ja 2.5. hautoja oli neljä.

Ensimmäisen poikueen havaitsin Pornaistenniemen takalampareella 14.5 (kaksi alle viikon ikäistä poikasta). 18.5. poikasia oli nähtävissä kahdessa pesässä myös Klobbenilla: yksi alle viikon ikäinen ja kaksi yli viikon ikäistä poikasta. Vuonna 2015 ensimmäiset poikaset näkyivät 12.5., v. 2016 10.5., v. 2017 17.5. (poikaset olivat tällöin jo yli viikon ikäisiä), v. 2018 7.5. ja v. 2019 7.5.

Poikasia näkyi tämän jälkeen seuraavasti: 26.5. Klobbenilla 10 (6 poikuetta (2 x 1, 4 x 2)), 29.5 Klobbenilla 12 (8 poikuetta (5 x 1, 3 x 2)), 1.6. Klobbenilla 23 (11 poikuetta (2 x 1, 7 x 2, 1 x 3, 1 x 4), vain osa pesistä/poikueista näkyvissä lehvästön vuoksi), 8.6. Klobbenilla 18 (9 poikuetta (2 x 1, 5 x 2, 2 x 3 (poikasista isoja 6 ja keskikokoisia 12) ja Pornaistenniemen takalampareella 6 (2 x 3), 10.6. Klobbenilla 37 (13 poikuetta (2 x 1, 3 x 2, 3 x 3, 5 x 4 (k.a. 2,8)) ja Pornaistenniemen takalampareella 6 (2 x 3), 23.6. Klobbenilla 40 (11 poikuetta pesissä (25) ja oksilla 15 isoa poikasta), Pornaistenniemen takalampareella 5 (2 ja 3 pull), 29.6. Klobbenilla 41 poikasta (pesissä 14 poikuetta (1 x 1, 6 x 2, 8 x 3, 1 x 4 (k.a. 2,6)) ja 13.7. Klobbenilla 16 isoa poikasta (9:ssä pesässä) ja oksilla 19 isoa poikasta/nuorta.

Poikasia oli pesissä näkyvillä keskimäärin 2,8 (37 poikasta/13 pesää, hav.päivä 10.6.). Poikasia oli näkyvissä aiempia vuosia vähemmän, sillä suunnilleen puolet pesistä jäi lehvästön peittoon (etenkin pohjoisosan uudet pesät). Vastaavasti vuosina 2013 – 2019 näkyi poikasia pesää kohden seuraavasti: v. 2013 $69/22 = 3,1$, v. 2014 $47/18 = 2,6$ (hav. päivä 18.6), v. 2015 $52/19 = 2,7$ (10.6), v. 2016 $32/14 = 2,3$ (28.6), v. 2017 $83/29 = 2,9$ (15.6), v. 2018 $81/26 = 3,1$ (26.6) ja v. 2019 $78/25 = 3,1$ (14.6.).

Asuttuja pesiä kohden poikasia näkyi selvästi aiempia vuosia vähemmän: $55/43 = 1,3$ poikasta/asuttu pesä. Useat pesät olivat tänä vuonna niin piilossa, että niiden poikasia ei tänä vuonna pystynyt laskemaan, joten pesintä onnistui todennäköisesti paremmin kuin alhainen poikasmäärä antaisi ymmärtää. Aiempina vuosina oli poikasia asuttua pesää kohden seuraavasti: v. 2013 $69/22 = 3,1$ (Eero Haapanen) vain tuona vuonna on kaikkien pesien poikaset saatu laskettua), v. 2014 $60/26 = 2,3$, v. 2015 $73/35 = 2,1$, v. 2016 $59/37 = 1,6$, v. 2017 $83/38 = 2,1$, v. 2018 $81/40 = 2,0$ ja v. 2019 $78/44 = 1,8$.

Varhaisimpien, toukokuun puolivälissä havaittujen n. viikon ikäisten pesyeiden haudonta oli alkanut huhtikuun puolivälin tienoilla eli n. viikkoa "normaalia" myöhemmin. Enemmistöllä haikarapareista haudonnan alku viivästyi huhtikuun kolmannelle viikolle eli n. kahdella viikolla.

Klobbenilla pesineen merikotkaparin läsnäolo häiritsi harmaahaikaroiden asettumista pesimään. Merikotkakoiraan liikkeet Klobbenilla saivat haikarat monesti lentoon ja hautovia lintuja nousemaan makuuasennosta seisomaan - esimerkiksi 16.4. 12:sta hautojasta 9 kohosi seisaalleen merikotkakoiraan

liikehtiessä ja pysytteli seisaallaan useita minuitteja. Merikotka söi joistain pesistä munia, esim. 4.4. kolmesta pesästä (Eero Haapanen) ja 13.4. yhdestä pesästä. Ilmeisesti yksi haikara joutui merikotkan saaliiksi 21.3. (Eero Haapanen).

Kolonian kasvettua on asuttujen pesien tai poikasten määrän arvioiminen Mölylän kalliolta tai muulta tähytyspaikalta vaikeutunut, sillä uudet pesät peittävät vanhoja pesiä taakseen. Lisäksi pesiä on rakennettu aiempaa suojaisempiin paikkoihin. Lehvästö kätkee osan pesistä varhain. Poikastuoton lasku ei siis välttämättä ole todellista, vaan saattaa johtua havainnoinnin vaikeutumisesta kolonian kasvun myötä.

Vesilintujen pesinnän onnistuminen

Sinisorsan pesintä onnistui melko hyvin, kun otetaan huomioon, miten heikosti sinisorsien pesinnät voivat Vanhankaupunginlahdella sujua (v. 2016 – v. 2018 erityisesti).

Havaitsin poikuelaskennoissa (23.6., 3.7. ja 13.7.) eri poikueiksi tulkittuja kaikenikäisiä poikueita kaikkiaan 16 (v. 2013 10, v. 2014 15, v. 2015 21, v. 2016 13, v. 2017 5, v. 2018 9, v. 2019 23). Parimäärään suhteutettuna tämä tarkoitti, että 18 % pareista onnistui tuottamaan poikueen, joka poikuelaskentojen aikaan oli hengissä (poikueita 16/pareja 85 = 0,18, kun täydellinen onnistuminen olisi 1,0). Vastaavasti v. 2013 10/61 = 0,16, v. 2014 15/123 = 0,12, v. 2015 21/110 = 0,19, v. 2016 13/135 = 0,09, v. 2017 5/135 = 0,04, v. 2018 9/98 = 0,09 ja v. 2019 23/113 = 0,20.

Varttuneita eli n. neljän viikon ikään hengissä säilyneitä poikueita näin 8 (v. 2013 6, v. 2014 7, v. 2015 11, v. 2016 8, v. 2017 4, v. 2018 6 ja v. 2019 15). Näin ollen n. 9 % pareista sai kasvatettua poikueensa turvalliseen ikään (9/85 = 0,09). Parhaimpina vuosina noin 13 % pareista on v. 2013 – 2019 aineistossa saanut kasvatettua poikueensa sen verran vanhoiksi, että selviytymismahdollisuudet ovat hyvät (v. 2013 (8/61 = 0,13) ja v. 2019 (15/113 = 0,13)). Vuonna 2014 osuus oli 6 % (7/123 = 0,06), v. 2015 10 % (11/110 = 0,10), v. 2016 5 % (8/135 = 0,05), v. 2017 3 % (4/118 = 0,03), v. 2018 6 % (6/98 = 0,06). Huomattavaa on, että parhaimpinakin vuosina vain n. 1/10 pareista on onnistunut tuottamaan todennäköisesti nuoruusiän saavuttavia poikasia.

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko oli 4,4. Vuosina 2013 – v. 2019 poikueiden keskikoko on vaihdellut 3,5 ja 5,3 poikasen välillä (v. 2013 3,5, v. 2014 5,2, v. 2015 4,6, v. 2016 5,3, v. 2017 4,4, v. 2018 3,6 ja v. 2019 4,4). Suurimmassa poikueessa oli tänä vuonna 8 poikasta. Neljänä aiempina vuonna on isoimmissa poikueissa ollut 10 poikasta (v. 2014, v. 2015, v. 2018 ja v. 2019), kerran 9, kerran 8 ja kahdesti 7.

Poikuelaskennoissa havaittujen kaikkien poikueiden ja poikasten yhteenlasketussa määrässä on suuria vuosittaisia eroja. Tänä vuonna havaitsin 23 poikuetta ja 97 poikasta. Vähiten olen havainnut poikueita ja poikasia v. 2017 (8 poikuetta, 34 poikasta) ja eniten v. 2019 (36 poikuetta, 147 poikasta). Vuosi 2017 osoittautui huonoksi ja v. 2019 hyväksi pesimävuodeksi. Suuri poikuemäärä ei itsessään merkitse hyvää pesimävuotta, vaan se tulee tietenkin suhteuttaa pesivien parien määrään, joka voi vaihdella sinisorsalla perättäisinä vuosina suuresti. Esimerkiksi v. 2013 näkyi poikueita vähän, mutta pesintä onnistui kohtuullisesti, sillä tuolloin oli myös pesiviä pareja niukasti (v. 2013 (16 poikuetta, 52 poikasta), v. 2014 (24 poikuetta, 117 poikasta), v. 2015 (33 poikuetta, 141 poikasta), v. 2016 (15 poikuetta, 78 poikasta), v. 2018 (11 poikuetta, 43 poikasta).

Varttuneiden poikueiden keskikoko oli 3,9 ($31/8 = 3,9$) eli hieman alempi kuin kaikkien eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko (4,4). Kuutena vuonna kahdeksasta varttuneiden poikueiden keskikoko on ollut hieman pienempi kuin eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko ja kahtena vuonna hieman suurempi (v. 2013 (3,7/3,5), v. 2014 (4,9/5,2), v. 2015 (5,0/4,6), v. 2016 (5,8/5,3), v. 2017 (5,0/4,4), v. 2018 (3,2/3,6) ja v. 2019 (4,8/4,4)).

Ennen poikuelaskentoja, ajanjaksolla 14.5. – 22.6., havaitsemisani poikueissa oli keskimäärin 5,1 poikasta (132 poikasta/26 poikuetta), kun taas poikuelaskennoissa havaittujen kaikkien poikueiden keskikoko oli 4,4. Vastaavasti v. 2019 aikavälillä 15.5. – 17.6. havaitsemisani poikueissa oli keskimäärin 5,4 poikasta (235 poikasta / 44 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 4,1. Vuonna 2018 havaitsin ennen poikuelaskentoja (22.5 – 14.6) keskimäärin 6,2 poikasta (364 poikasta/ 59 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 3,8, v. 2017 (17.5 – 19.6) keskimäärin 4,7 poikasta/poikue (141 poikasta/ 30 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 4,3 sekä v. 2016 (16.5 – 17.6) keskimäärin 6,5 poikasta /poikue (315 poikasta/ 48 poikuetta) ja poikuelaskennoissa 5,2. Osa havainnoista saattaa koskea samoja poikueita.

Vuosien 2016 – v. 2020 huonoimpana pesimävuonna v. 2017, poikueissa oli vähän poikasia jo ennen poikuelaskentoja, ja vähemmän kuin jakson muina vuosina. Varsinaisissa poikuelaskennoissa eroa muihin vuosiin ei enää näkynyt: v. 2016 (ennen poikuelaskentoja 6,5/poikuelaskennat 5,3), v. 2017 (4,7/4,3), v. 2018 (6,2/3,8), 2019 (5,4/4,1) ja v. 2020 (5,1/4,4). Huomattavinta poikueen keskimääräisen poikasmäärän pudotus oli v. 2018.

Poikueista suurin osa kuoriutuu toukokuun jälkimmäisellä puoliskolla. Ajanjaksolla 14.5. – 29.5. oli poikasista 82 % (62/76) alle viikon ikäisiä ja 4.6. – 22.6. enää 16 % (9/56). Vastaavasti v. 2019 ajanjaksolla 15.5. – 31.5. oli poikasista 64 % (45/70) alle viikon ikäisiä ja 1.6. – 17.6 enää 29 % (49/170), v. 2018 ajanjaksolla 22.5. – 1.6. oli poikasista 81 % (22/27) alle viikon ikäisiä, kun taas 8.6. – 14.6 enää 40 %. Vuonna 2017 oli 17.5 – 31.5 havaituista poikasista 81 % (44/54) oli alle viikon ikäisiä, mutta 3.6 – 19.6 vain 29 % (25/87).

Isoja, yli kymmenen pienen poikasen poikueita näkyy hieman ennen juhannusta alkavissa poikuelaskennoissa enää vähän, sillä poikasten hävikki on heti yleisimmän kuoriutumisaajanjakson jälkeen suuri. Tämä ilmenee havaittujen poikueiden poikasmäärän nopeana pienentymisenä kesäkuun kuluessa.

Poikasten määrä väheni toukokuun poikueista kohti juhannusta eli jo ennen varsinaisten poikuelaskentojen alkua: ajanjaksolla 14.5. – 29.5, keskimääräinen poikuekoko oli 5,4 (76 poikasta/14 poikuetta) ja 4.6. – 22.6. keskimäärin 4,7 (56 poikasta/12 poikuetta). Vuonna 2019 poikuekoon pienentyminen oli vähäisempää: aikavälillä 15.5. – 31.5. keskimääräinen poikuekoko oli 5,8 (70 poikasta/14 poikuetta) ja 1.6. – 17.6. keskimäärin 5,5 (165 poikasta/30 poikuetta). Tilanne oli toinen v. 2018, jolloin toukokuun lopun (22.5. – 1.6.) poikueissa oli keskimäärin 6,9 poikasta (187 poikasta/27 poikuetta), kun taas kesäkuun alkupuolen (8.6. – 14.6.) poikueissa enää 5,5 poikasta (177 poikasta/ 32 poikuetta). Samoin kävi v. 2017, kun 17.5. – 31.5. poikueissa oli vielä keskimäärin 6,0 poikasta (54 poikasta/9 poikuetta), mutta 3.6. – 19.6. enää 4,1 (87 poikasta/21 poikuetta) – kesäkuun alku oli tavallista kylmempi ja sateisempi. Poikuekoon pienentyminen näkyi myös v. 2016, jolloin 16.5. – 30.5. tavatuissa poikueissa oli keskimäärin 7,8 poikasta (203 poikasta/26 poikuetta), mutta 1.6 – 17.6 enää 5,1 (112 poikasta/22 poikuetta).

Pesimäkauden edistyessä kohti keskikesää on poikuekoko joinain vuosina edelleen laskenut, mutta aina ei näin ole käynyt. Vuosina 2016 – 2020 ovat poikuekoot olleet seuraavanlaiset: (poikuekoot kolmelta ajanjaksolta: n. 15.5. – 31.5., n. 1.6. – 15.6. ja n. 20.6. – 14.7.): v. 2016: 7,8 (n = 26), 5,1 (n = 22) ja 5,2 (n = 13), v. 2017: 6,0 (n = 9), 4,1 (n = 21) ja 4,3 (n = 8), v. 2018: 6,9 (n = 27), 5,5 (n = 32) ja 3,8 (n = 11), v. 2019: 5,8 (n = 12), 5,3 (n = 32) ja 4,1 (n = 36) sekä v. 2020: 5,4 (n = 14), 4,7 (n = 12) ja 4,2 (n = 23). Vuosina 2016 ja 2017 ei poikuekoko pienentynyt kesäkuun alkupuolen kokoluokasta keskikesää lähestyttäessä. Sen sijaan v. 2018 ja v. 2019 on poikueiden koossa havaittavissa vähenemistä. Koska suurin osa keskikesän poikueista on jo useamman viikon ikäisiä, täytyy poikasmäärän vähentymisen johtua poikasten kuolleisuudesta, ei esimerkiksi samaan aikaan ilmaantuvista uusintapesyeistä, joissa on useimmiten vähemmän poikasia kuin kevään poikueissa. Aineiston osittainen pienuus on kuitenkin otettava huomioon.

Kaikista ajanjakson 14.5. – 13.7. eri poikueiksi tulkitsemistani poikueista (37 poikuetta) havaitsin hieman yli puolet (59 %) lahden itä- ja pohjoisosassa (Saunalahti – Fastholma – Purolahti – Hakalanlahti – Keinumäki), yhteensä 22 poikuetta. Lahden länsiosassa (Viikin puhdistamo – Pornaistenniemi – Arabianranta – Kyläsaari – Kivinokan länsikärki) poikueita näkyi 15. Vuonna 2019 jakauma oli samanlainen, sillä ajanjaksolla 7.5. – 14.7. poikueista 64 % näkyi itä- ja pohjoisosassa. Vuonna 2018 tilanne oli päinvastainen, sillä kaikista poikueista (39) enemmistön (64 %) havaitsin länsipuolella. Sinisorsapoikueet näyttävät tulevan havaituksi melko tasaisella todennäköisyydellä eri puolilla Vanhankaupunginlahtea, niin kaupunkimaisemmalla länsipuolella kuin rakentamattomalla itäpuolella. Ruoikkoisilla lahdelmilla ja katveisilla lamparealueilla poikueita jää todennäköisimmin havaitsematta.

Ylivoimaisesti eniten poikuehavaintoja tuli Purolahdelta – Purolahden hoitoniityltä, missä näkyi 30 % kaikista poikueista (11/37). Paikka oli sinisorsapoikueiden suosima myös v. 2017 (17 %) ja v. 2019 (18 %). Myös Saunalahdelta on kertynyt runsaasti poikuehavaintoja: v. 2017 32 % ja v. 2019 18 % kaikista poikueista ruokaili siellä.

Sinisorsapoikueita on varmasti liikkunut Vanhankaupunginlahdella hieman enemmän kuin mitä onnistuin havaitsemaan, sillä poikueita uiskentelee havainnoitsijalle helposti hallittavien ruoikon reunojen ja hoitoniittyjen avoimen vesirajan lisäksi ruoikon sokkeloissa, minne kiikarilla tai kaukoputkella ei näe. Osa poikueista saattaa hieman vartuttuaan myös poistua emon perässä lahdelta. Toisaalta havainnointipaikat kattavat suurimman osan poikueiden todennäköisistä ruokailupaikoista. Havaitsematta jäävien poikueiden osuuden selvittäminen vaatisi muita menetelmiä kuin tähytyspaikoilta tarkkailu. Kamerakopteri mahdollistaisi lamparealueiden tarkkailun, mutta poikueet todennäköisesti myös pelkäävät kopteria ja suojautuvat ruoikon kätköihin. Joka tapauksessa vuodesta toiseen samoilla menetelmillä ja samalla teholla toistuva havainnointi paljastaa vuosien väliset vaihtelut sinisorsan pesinnän onnistumisessa.

Pesintä voi epäonnistua niin muninta- kuin poikasvaiheessa. Rantametsissä liikkuva ulkoilija tai vapaana juokseva koira on iso uhka haudontavaiheessa. Hautova naaras voi pelästyä pesältään, jolloin munat jäävät alttiiksi esimerkiksi varislinnuille. Vesilintujen poikastuoton on todettu parantuneen Vanhankaupunginlahdella niinä vuosina, kun vierasperäisiä pienpetoja (minkki ja supikoira) on poistettu tavallista tehokkaammin. Myös ravintopula poikasaikana, eli hyönteisten ja muiden pienten selkärangattomien väheneminen rehevöitymisen, särkikalojen aiheuttaman ravintokilpailun ja joinakin vuosina kylmien säiden myötä, lisää erityisesti pienten poikasten kuolleisuutta.

Haapanan poikasia havaitsin yhteensä 17 viidessä eri poikueessa (6, 6, 3, 1 ja 1). Vuonna 2015 näin 19 poikasta neljässä, v. 2016 11 myös neljässä poikueessa, v. 2017 19 viidessä poikueessa, v. 2018 8 poikasta kolmessa poikueessa ja v. 2019 27 poikasta neljässä eri poikueessa. Pareista 19 % ($5/26 = 0,19$) tuotti poikueen, joka oli poikuelaskentojen aikaan hengissä (vastaavasti v. 2015 23 %, v. 2016 11 %, v. 2017 19 %, v. 2018 16 % ja v. 2019 25 %). Varttuneita poikueita näin 2, joten pareista 8 % ($2/26$) sai poikueen selviämään vähintään neljän viikon ikään. Vuonna 2018 vastaava osuus oli 10 % ja v. 2019 13 %. Haapanan poikastuotto on Vanhankaupunginlahdella siis samaa suuruusluokkaa kuin sinisorsalla.

Tavipoikueita havaitsin neljä, ja niissä oli yhteensä 13 poikasta (1, 1, 4 ja 7). Vuonna 2015 havaitsin kolme poikuetta ja 13 poikasta (1, 4 ja 8), v. 2016 yhden poikueen (6 poikasta), v. 2017 niin ikään yhden poikueen (5 poikasta), v. 2018 kaksi poikuetta ja 8 poikasta (3 ja 5) ja v. 2019 neljä poikuetta ja yhteensä 28 poikasta

(6, 7, 7 ja 8). Parimäärään suhteutettuna 25 % pareista (4/16) tuotti tänä vuonna poikueen vesille.

Vastaavasti v. 2015 17 % (3/18 = 0,17), v. 2016 8 % (1/12 = 0,08), v. 2017 8 % (1/12 = 0,08), v. 2018 15 % (2/13 = 0,15) ja v. 2019 20 % (4/20).

Harmaasorsapoikueita näkyi seuranta-alueella yksi: 13.7 ui Hakalanlahdella yksinäinen, yli kahden, mutta alle kolmen viikon ikäinen poikanen. Leposaarella, seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä, uitti harmaasorsaemo 23.6. vastakuoriutunutta, 11 poikasen poikuetta. Vuosina 2014 – 2019 on Vanhankaupunginlahdella havaittu yhteensä kymmenen poikuetta, v. 2013 ei nähty yhtään. Vuonna 2014 havaittiin kaksi poikuetta: 6 poikasta Hakalanlahdella 8.7. ja 6 poikasta Saunalahdella 18.7., v. 2015 kaksi poikuetta (1 ja 8 poikasta) 28.6 .alkaen Pornaistenniemen etulampareella, v. 2016 samaisella lampareella 8 poikasta 15.6. ja samalla paikalla myös v. 2017 ainoa poikue: 4 poikasta 15.8. Vuonna 2018 näkyi peräti kolme poikuetta (1, 2 ja 2 poikasta), joista 1 noin kahden viikon ikäinen poikanen 26.6. Saunalahdella, 2 noin neljän viikon ikäistä poikasta 16.7. Pornaistenniemen etulampareella ja 2 noin neljän viikon ikäistä poikasta 21.7. Kivinokan länsikärjessä. Vuonna 2019 ui Saunalahden pohjukassa emon perässä 10 vastakuoriutunutta untuvikkoa 4.7.

Vuosien 2014 – 2020 poikueet (12) ovat kuoriutuneet kesäkuun toisen viikon ja heinäkuun alun välissä.

Telkkien poikastuotto oli ajanjakson v. 2013 – v. 2019 tuloksiin nähden keskimääräinen, mutta heikkeni hieman viime vuodesta. 32 pesintää tuotti 4 varttunutta poikuetta (4/32 = 0,13). Vuonna 2019 27 pesintää tuotti 5 varttunutta poikuetta (5/27 = 0,18), v. 2018 31 pesintää tuotti 2 varttunutta poikuetta (2/31 = 0,06) ja v. 2017 36 pesintää 6 varttunutta poikuetta (6/36 = 0,17). Viime vuosista v. 2013 erottuu erinomaisena, sillä tuolloin 34 pesintää tuotti peräti 10 varttunutta poikuetta (10/34 = 0,29). Vuosina 2014 – v. 2016 poikastuotto vaihteli seuraavasti: v. 2014 3 (3/37 = 0,08), v. 2015 4 (4/38 = 0,10) ja v. 2016 5 (5/44 = 0,11) varttunutta poikuetta. Varttuneiden poikueiden keskikoko oli tänä vuonna 2,3 poikasta, mikä oli toiseksi vähiten viimeisen kahdeksan vuoden jaksolla (v. 2013 2,1, v. 2014 6,0, v. 2015 2,5, v. 2016 5,0, v. 2017 3,2, v. 2018 3,5 ja v. 2019 3,4 poikasta).

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko oli 2,3 (9/4) ja enimmillään poikueessa oli 4 poikasta. Kaikki poikuelaskennoissa havaitut poikueet olivat vähintään n. neljän viikon ikäisiä, kuten myös v. 2019 laskennoissa.

Ennen poikuelaskentoja, ajanjaksolla 12.5. – 18.6., havaitsin 9 eri poikueiksi tulkittua poikuetta, joissa oli yhteensä 55 poikasta (6,1 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (23.6., 3.7. ja 13.7.) näkyi enää 9 poikasta neljässä poikueessa (2,3 poikasta/poikue). Vuonna 2019 havaitsin ennen poikuelaskentoja (17.5. – 19.6.) 10 eri poikueiksi tulkittua poikuetta, joissa oli yhteensä 75 poikasta (7,5

poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (24.6., 4.7. ja 14.7.) näkyi enää 17 poikasta viidessä poikueessa (3,4 poikasta/poikue). Jo tämän perusteella huomataan, että poikuekoot vähintään puolittuvat kuoriutumisen jälkeisinä viikkoina.

Vastaavasti v. 2018 havaitsin ennen poikuelaskentoja (25.5. - 11.6.) 13 eri poikueiksi tulkittua poikuetta, joissa oli yhteensä 67 poikasta (5,2 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (26.6., 6.7. ja 16.7.) näkyi enää 9 poikasta neljässä poikueessa (2,3 poikasta/poikue). Vuonna 2017 aikavälillä 17.5. – 19.6. näin 123 untuvikkoa eri poikueiksi tulkitsemisiani 16 poikueessa (7,7 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (21.6., 1.7. ja 11.7.) näkyi enää 42 poikasta 11 poikueessa (3,8 poikasta/poikue). Vuonna 2016 aikavälillä 16.5. – 17.6. näin 106 untuvikkoa 16 eri poikueessa (6,6 poikasta/poikue), kun varsinaisissa poikuelaskennoissa (20.6., 30.6. ja 10.7.) näkyi enää 43 poikasta 9 poikueessa (4,8 poikasta/poikue).

Poikasten kuolleisuus on nopeinta välittömästi pesästä lähtöä seuraavan viikon aikana. Poikueen vähittäistä hupenemista saattoi seurata Purolahdella Viikinojan suulla, missä poikue väheni seuraavasti: 12.5. oli vastakuoriutuneita poikasia kaksitoista, 18.5. yhdeksän, 21.5. neljä, 26.5. kolme ja 28.5. yksi, joka kuitenkin kuin ihmeen kaupalla selvisi hengissä ainakin 10.6. saakka. Vuonna 2019 poikue kuoli kokonaisuudessaan: 20.5. oli poikasia kahdeksan, 21.5. kuusi, 23.5. viisi, 26.5. yksi ja 28.5. nolla.

Toinen esimerkki: vuoden 2017 poikasten kuoriutumisia seuraavana kahtena viikkona (17.5 – 31.5) poikueissa oli noin yhdeksän poikasta (107 poikasta 12 poikueessa, vaihteluväli 1 – 21 (!) poikasta (todennäköisesti usea naaras muninut samaan pönttöön)), mutta kesä – heinäkuun vaihteeseen mennessä oli poikuekoko vähentynyt noin neljään. Vastaavasti v. 2016 (aikavälillä 16.5 – 30.5) poikueiden keskimääräinen koko oli yhdeksän (71 poikasta 8 poikueessa, vaihteluväli 1 – 15 poikasta), mutta poikuelaskennoissa viiden tienoilla.

Vuosien 2016 – 2020 yhdistetyssä aineistossa poikuekoko pienenee poikuelaskentoja edeltävän ajan (17.5. – 19.6.) 5,1 poikasesta (326 poikasta/64 poikuetta) poikuelaskentojen aikaiseen (20.6 – 16.7) 3,7 poikaseen (122 poikasta/33 poikuetta).

Pönttöjen tarkastuskiirroksella huhti- toukokuussa asutuiksi todettujen pönttöjen munapesyeistä 10 hylättiin (haudonta ei alkanut). Näistä kahteen pönttöön oli munittu vain yksi muna, muut olivat täysilukuisia tai ylisuuria munapesiä.

Onnistuneista, munavaiheessa tarkastetuista pesinnöistä lähti Kuusiluodossa poikasia seuraavasti: 17 (pesyeestä, jossa oli 21 munaa, 4 kuoriutumaton), 12, 8 (1 kuoriutumaton muna), 10 (3 kuoriutumaton), 16 (pesyeestä, jossa oli 20 munaa, jäi 4 kuoriutumaton muna). Osassa onnistuneista pesyeistä tarkka munamäärä jäi tuntemattomaksi. Muualla lahdella telkän onnistuneissa munapesissä munamäärä oli 10 (Fastholma) ja 8 (Viikin puhdistamo).

Telkän loispesintä (usea naaras munii samaan pönttöön) näyttää keskittyvän Kuusiluotoon.

Kuusiluodossa oli seuraavia määriä eri pönttöihin hylättyjä munia: 15, 12, 14, 14, 12,13, 15, 10. Kolmea munapesyettä lukuun ottamatta kaikki hylätyt pesät olivat Kuusiluodossa. Hylätyissä pesissä haudonta ei ollut käynnistynyt. Klobbenissa hylättiin 10 munan pesye ja Lammassaassa sekä Leposaassa yhden munan pesyeet.

Telkän, kuten myös puolisukelajajorsien poikasia uhkaavat vaarat niin ilmasta kuin maalta. Puhdistamon allas taitaa olla turvallisempi ympäristö telkkäpoikueille kuin lahden poukamat. Puhdistamon altaassa ei uiskentele haukia, mutta isokokoiset lokkilajit ja varikset kyllä napsivat poikasia myös näissä paikoissa. Myös ravintopula voi johtaa poikasten kuolemaan.

Kaikista poikueista havaitsin kolme Viikin vanhan puhdistamon altaassa, kaksi Pornaistenniemen etulampareella, kaksi Purolahdella, yhden Saunalahdella ja yhden puhdistamon purkuojassa. Viimeisen kahdeksan vuoden aikana enemmistö nuoruusvaiheeseen selvinneistä telkänpoikasista on varttunut puhdistamon altaalla.

Tiheimmin telkkiä pesi Kuusiluodossa (17 paria).

Silkkiuikkujen pesintä onnistui Vanhankaupunginlahden osin merellisissä olosuhteissa heikonpuoleisesti: seitsemän paria neljästäkymmenestäviidestä sai poikueen vesille, joten onnistujia oli 16 % pareista. Vuonna 2013 pareista onnistui 29 % (13/45), v. 2014 28 % (13/46), v. 2015 27 % (12/44), v. 2016 57 % (28/44), v. 2017 vain 3 % (2/64), v. 2018 26 % (12/46 = 0,26) ja v. 2019 22 % (10/45 = 0,22). Vedennousulla tai korkealla aallokolla on tapana tuhota munapesyeitä, kuten v. 2017, mutta tällä pesimäkaudella täydelliseltä katastrofilta vältyttiin.

Läpi talven vapaana vellonut merenlahti oli kuitenkin huuhtonut ison osan ylivuotisista ruokolautoista uikkujen suosiman Kivinokan pohjoisen poukaman ja Saunalahden edustalta, joten pesät jäivät tavallista alttiimmiksi vedennousuille. Toukokuun puolenvälin lyhytaikainen vedennousu (+ 40 cm) ei vielä tuhonnut munapesyeitä, sillä tuolloin (14.5.) hautoneet n. 30 uikkua olivat hautoma-asennossa pesillään vielä 21.5. Tuhot ovat siis tapahtuneet toukokuun viimeisen viikon ja kesäkuun ensimmäisen viikon välisenä aikana, jolloin vedenpinta oli lyhytaikaisesti korkeimmillaan + 25 cm keskivedenkorkeutta ylempänä. Pohjoisenpuoleiset, kohtalaiset tuulet huuhtovat munapesyeitä tehokkaimmin mereen, ja tuollaista tuhoa on saattanut syntyä laskentapäivän 21.5. edistyessä, kun luoteistuuli nostatti lahdelle aallokkoa.

Eri poikueiksi tulkittujen poikueiden keskikoko oli 2,0 (14 poikasta/7 poikuetta) ja kaikkien havaittujen poikueiden keskikoko 1,9 (23/12). Poikueiden poikasmäärä vaihteli yhdestä neljään. Vuonna 2019 eri poikueiden keskikoko oli 2,2 (20/9) ja kaikkien havaittujen poikueiden keskikoko 2,1 (38/18). 2018 eri poikueiden keskikoko oli 1,5 (18/12) ja kaikkien havaittujen poikueiden keskikoko 1,4 (25/18).

Varttuneita yli kolmen viikon ikään selvinneitä poikueita havaitsin 5, ja niissä oli yhteensä 9 poikasta ($9/5 = 1,8$). Vuonna 2019 havaitsin 6 varttunutta poikuetta, joissa oli yhteensä 13 poikasta ($13/6 = 2,2$). Vuonna 2018 havaitsin varttuneita poikueita 7, joissa oli yhteensä 11 poikasta ($7/11 = 1,6$).

Pareista 11 % ($5/44 = 0,11$) sai kasvatettua poikaset yli kolmen viikon ikäisiksi. Vuonna 2013 samaan pystyi 13 % ($6/45 = 0,13$), v. 2014 10 % ($5/46 = 0,10$), v. 2015 2 % ($1/44 = 0,02$), v. 2016 16 % ($8/49 = 0,16$), v. 2017 3 % ($2/64 = 0,03$), v. 2018 15 % ($7/46 = 0,15$) ja v. 2019 13 % ($6/45 = 0,13$). Silkkiuikkupareista osa kuljettaa poikueensa pois Vanhankaupunginlahdelta, kun poikaset ovat melko pieniä, joten lahdella kuoriutuneista poikueista selvinnee havaittua enemmän poikasia turvalliseen ikään.

Nokikanapareista 9 eli 26 % ($9/34 = 0,26$) kolmestakymmenestä neljästä sai poikueen vesille eli onnistuminen oli keskimääräistä tasoa. Poikuelaskentojen ulkopuolella havaitsin kaksi poikuetta lisää, joten pesintä onnistui todellisuudessa hieman paremmin ($11/34 = 0,32$). Vuonna 2013 emoista onnistui 43 % ($9/21 = 0,43$), v. 2014 jopa 79 % ($31/39 = 0,79$), v. 2015 29 % ($11/38 = 0,29$), v. 2016 32 % ($10/31 = 0,32$), v. 2017 0 %, v. 2018 15 % ($3/20 = 0,15$) ja v. 2019 69 % ($18/26 = 0,69$).

Keskimääräinen poikuekoko oli 2,3 ($21/9$). Vuosina, jolloin poikueita on havaittu enemmän kuin muutama, on poikuekoko vaihdellut seuraavasti: v. 2014 2,4 ($34/14$), v. 2015 1,4 ($15/11$), v. 2016 1,8 ($18/10$) ja v. 2019 2,5 ($38/15$). Poikueiden poikasmäärä vaihteli tänä vuonna yhdestä viiteen. Varttuneita poikueita näin 4 ja niissä oli yhteensä 8 poikasta ($8/4 = 2,0$ poikasta).

Pareista 12 % ($4/34 = 0,12$) sai kasvatettua poikueensa varttuneeseen ikään. Vastaavat osuudet olivat v. 2013 10 % ($2/21 = 0,10$), v. 2014 35 % ($14/39 = 0,35$), v. 2015 16 % ($6/38 = 0,16$), v. 2016 26 % ($8/31 = 0,26$), v. 2017 0 % (ei poikuehavaintoja edes poikuelaskentojen ulkopuolella), v. 2018 5 % ($1/20 = 0,05$) ja v. 2019 35 % ($9/26 = 0,35$).

Nokikanan pesät ovat tukevampia ja korkeampia kuin silkkiuikun, mutta vedennousu yhdessä kovan aallokon kanssa touko-/kesäkuun vaihteessa saattaa tuhota munapesiä juuri ennen kuoriutumisvaihetta. Niissä oloissa ovat eniten vaarassa avoveden äärelle, kuten Kivinokan pohjoisen poukaman ja Saunalahden länsireunan edustalle rakennetut pesät, ja joitakin pesintöjä saattoi tästä syystä tänäkin vuonna tuhoutua. Pääsyyinä vuoden 2017 täydelliseen epäonnistumiseen voi pitää voimakkaita tuulia ja korkeaa vettä. Vuonna 2018 pesintöjä tuhoutui Pornaistenniemen lampareelle pesiytyneen minkin toimesta.

Vuoden 2019 huhtikuussa lampareelta saatiin loukutettua minkkinaaras juuri ennen nokikanan munintojen alkua ja pesintätulos parani. Vuonna 2016 kymmenestä havaitsemastani poikueesta peräti kahdeksan oli Pornaistenniemen – Keinumäen lamparealueella ja vain kaksi muualla lahdella. Tänä vuonna pesinnät onnistuivat eri puolilla lahtea, ja erityisesti poikueita näkyi Saunalahdella sekä Pornaistenniemen etulampareella.

Seitsemän kyhmyjoutsenparia tuotti viisi poikuetta: 2, 2, 2, 3 ja 4 poikasta. Ensimmäinen, havaintohetkellä 23.6. n. kahden viikon ikäinen kolmen poikasen poikue, oli kuoriutunut 10.6. aikoihin. Kahden poikasen poikueista havaitsin kaksi vasta n. 4 viikon ikäisinä, ja poikasia onkin voinut olla kuoriutumisaikaan enemmän. Toinen näistä poikueista oli kuoriutunut melko myöhään, heinäkuun ensimmäisellä viikolla. Kahden Saunalahdelle asettuneen parin pesintä keskeytyi parin viikon kuluttua haudonnan aloituksesta, ja syynä saattoi olla samalla lampareella pesinyt laulujoutsen. Laulujoutsenkoiraan käytös oli kiivasta kyhmyjoutsenia kuin myös meri- ja kanadanhanhia kohtaan.

Vuonna 2013 havaitsin neljä poikuetta (3, 4, 6 ja 6 (joista 3 valkoista) poikasta, v. 2014 neljä (1, 4, 6 ja 6 (joista 1 valkoinen) poikasta), v. 2015 kolme (7, 4 ja 2 poikasta), v. 2016 kaksi (4 ja 6 poikasta), v. 2017 kaksi (2 ja 2 poikasta), v. 2018 kaksi (3 ja 5 poikasta) ja v. 2019 kolme poikuetta (2, 5 ja 6 poikasta).

Pareista onnistui pesinnässään eli sai poikueen vesille 71 % ($5/7 = 0,71$), kun taas v. 2013 67 % ($4/6 = 0,67$), v. 2014 57 % ($4/7 = 0,57$), v. 2015 50 % ($3/6 = 0,50$), v. 2016 25 % ($2/8 = 0,25$), v. 2017 40 % ($2/5 = 0,40$), v. 2018 29 % ($2/7 = 0,29$) ja v. 2019 33 % ($3/9 = 0,33$).

Kolme paria pesi Saunalahdella, yksi Kivinokan pohjoisessa poukamassa, yksi Ryönälähdellä, yksi Purolahdella ja yksi Kuusiluodon koillisreunassa.

Laulujoutsenpareja pesi ensimmäistä kertaa kaksi: toinen Pornaisteniemessä ja toinen Saunalahdella.

Laji pesi v. 2014 ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella ja tuolloin Klobbenin kannaksen länsireunassa. Sama pari on v. 2015 alkaen pesinyt Pornaistenniemen takalampareella, alkujaan kyhmyjoutsenen pesäkkeeseen kokoamalla ruokokummulla. Tällä kertaa pari ei pesinyt siinä. Tyhjäksi jääneeseen pesään asettui harmaahaikara.

Pornaistenniemen parin poikue kuoriutui ennätysaikaisin: 4 vastakuoriutunutta poikasta havaittiin 18.5. uimassa Pornaistenniemen etulampareella (Taavi Sulander). Laulujoutsenperhe siirtyi Pornaistenniemestä Purolahdelle, missä joutsenet oleskelivat aina heinäkuun ensi päiviin, palatakseen Pornaistenniemen lamparealueelle takaisin. Siellä ne viihtyivät syyskuun loppupuolelle saakka. Poikue nähtiin kokonaisuudessaan elossa vielä 22.8. (Petri Lankila). Mutta 23.9, kun poikasista oli kasvanut nuoria, ja ne olivat palanneet emojensa seurassa ja tällä kertaa lentäen Purolahdelle, oli poikueesta jäljellä enää kolme.

Vuoteen 2017 asti kyseisen laulujoutsenparin poikue oli kuoriutunut joka vuosi aiemmin: v. 2014 17.6., v. 2015 30.5., v. 2016 27.5., v. 2017 23.5., v. 2018 3.6. ja v. 2019 27.5. Vuoden 2018 myöhäinen jäidenlähtö (18.4.) saattoi viivästyttää haudonnan alkua ja pienet poikaset havaittiin vasta kesäkuun ensimmäisellä viikolla (jäidenlähtö v. 2014 26.3., v. 2015 21.3., v. 2016 6.4., v. 2017 6.4. ja v. 2019 7.4.). Tänä vuonna lahti ei jäänyt käytännössä ollenkaan ja laulujoutsenpari vietti koko talven Vanhankaupunginlahdella.

Ensimmäisestä pesintävuodesta 2014 aina vuoteen 2017 poikue oli tuhoutunut tuntemattomasta syystä ensimmäisen viikon aikana. Viides vuosi toden sanoi ja v. 2018 alkujaan neljän poikasen poikueesta kaksi selvisi lentokykyisiksi. Vuonna 2019 kuuden poikasen poikasesta neljä kasvoi lentokykyisiksi. Vuonna 2014 poikasia kuoriutui 4, v. 2015 3, v. 2016 5, v. 2017 4.

Saunalahden ensimmäistä kertaa pesineen parin 5 vastakuoriutunutta poikasta nähtiin kesäkuun alkupäivinä (Matti Soini). Kaksi poikasta hävisi tästä poikueesta 23.6. mennessä ja vielä yksi 13.7. mennessä. Elokuun lopulla ei poikueesta ollut enää yhtään jäljellä.

Kanadanhanhi pesi v. 2014 Vanhankaupunginlahdella ensimmäistä kertaa ja heti kahden parin voimin (Kokkoluoto ja Klobben). Seuraavana vuonna parimäärä tuplaantui (Klobben 2 paria, Kokkoluoto 1 pari ja Lemmenlehto/Lammassaaren hoitoniitty 1 pari). Vuonna 2016 kolme paria aloitti haudonnan (Klobben, Kokkoluoto ja Lemmenlehto/Lammassaaren hoitoniitty) ja näistä kaksi sai poikueen vesille (Lemmenlehdon parin haudonta keskeytyi viikon jälkeen). Vuonna 2017 havaitsin vain yhden pesän (Kokkoluoto), mutta on hyvin mahdollista, että jokin hautoja jäi huomaamatta. Yllätys oli, kun v. 2018 parimäärä moninkertaistui: hautovia lintuja löytyi peräti kahdeksan (Lammassaaren hoitoniitty 6 (uusi osa 1, vanha osa 5), Klobben 1, Kokkoluoto 1). Uusille pareille näytti löytyvän tilaa Lammassaaren hoitoniityltä, mistä ne oli myös helppo laskea. Vuonna 2019 parimäärä säilyi kahdeksassa, mutta hautojien määrä Lammassaaren hoitoniityllä väheni yhteen (niityn vanha osa). Hautoja oli muualla seuraavasti: Pornaistenniemen etulampare, Kokkoluoto, Kokkoluodon luoteisreunan ruoikko, Kuusiluodon länsireuna, Purolahti, Saunalahden länsireuna, Klobben.

Tänä vuonna oli pesiviä pareja kuusi: Saunalahdella, Klobbenilla, Pornaistenniemen etulampareella, Keinumäen edustan lampareella, Kokkoluodolla ja Arabianrannan edustalla. Lisäksi seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä Varjosaarella pesi kaksi paria.

Kuusi paria tuotti kuusi poikuetta; ensimmäisenä kuoriutunut poikue, jossa oli ainakin 3 vastakuoriutunutta poikasta, seuraili emojaan 7.5. Kokkoluodon edustalla. Lopuissa poikueissa oli 2, 3, 4, 6 ja 7 poikasta, ja nämä ilmaantuivat kesäkuun alkuun mennessä kuoristaan.

Parit kuljettivat pienten poikasten poikueitaan Lammassaaren ja Purolahden hoitoniityille ruokailemaan. Touko- kesäkuun vaihteesta lähtien perhekunnat viihtyivät vain ja ainoastaan Arabianrannassa ja sielläkin isompana joukkona (esim. 10.6. 21, 26.6. 24 ja 3.7.25 poikasta). Poikastappioita en havainnut, mutta yksi aikuinen jäi kyyttöjen telomaksi Lammassaaren hoitoniityllä. Vahingoittunut yksilö jäi pian ketun saaliiksi.

Vuonna 2019 kuoriutui ainakin 7 poikuetta; ensimmäiset 5 vastakuoriutunutta poikasta seuraili emojaan 9.5. Lammassaaren hoitoniityllä. Tämän jälkeen näin kuusi eri poikuetta, kooltaan 1 – 10 poikasta, jotka kuoriutuivat 15.5. – 28.5. välisenä aikana ja oleskelivat erityisesti Lammassaaren hoitoniityllä.

Poikueista joku saattoi olla peräisin seuranta-alueen ulkopuolelta, esim. Varjosaaren – Leposaaren tienoilta. Usean poikueen yhteenliittymä oleskeli lähivuosien tapaan Arabianrannan nurmilla toukokuun loppupuolella ja edelleen kesäkuussa (mm. 28.5. a 26 poikasta neljän aikuisen seurassa).

Vuonna 2018 havaitsin vastakuoriutuneita poikueita (21.5. - 28.5.) seitsemän (2,2,2,3,4,4 ja 7), ja niissä oli yhteensä 24 poikasta. Vähäisen poikasmäärän perusteella suurin osa emoista oli todennäköisesti nuoria. Vuonna 2017 havaitsin ensimmäiset kaksi poikuetta 20.5.: 12 poikasta Kyläsaarella ja 4 Lammassaaren hoitoniityllä. Tämän jälkeen alkoi lahden vesillä uida alueen välittömässä läheisyydessä pesineitä emoja poikasineen ja enimmillään ruokaili Arabianrannan nurmilla 21 poikasta. Vuonna 2016 ensimmäinen poikue oli vesillä 18.5. Purolahdella (7 poikasta) ja suurin yhdellä kertaa havaittu poikasmäärä oli tuona vuonna Lammassaaren hoitoniityllä ruokailleet 42 poikasta.

Merihanhi pesi v. 2015 ensimmäistä kertaa Vanhankaupunginlahdella. Pareja oli silloin kaksi, ja sama parimäärä säilyi myös v. 2016 ja v. 2017. Pesät sijaitsivat todennäköisesti Klobbenilla, sillä haudonta-aikana kaksi yksinäistä merihanhea odotteli usein Klobbenin rantavesissä (Hakalanlahdella ja Purolahdella) puolisoaan ruokailemaan. Vuonna 2018 merihanhipareja pesi jo viisi. Pesistä kolme sijaitsi Klobbenin – Purolahden alueella, yksi Säynäslahden lampareilla ja yksi Saunalahdella.

Vuonna 2019 pesiviä pareja oli neljä. Kaksi pesi Purolahdella (toinen pesä sijaitsi luultavasti Mölylän kallion edustan ruokoniemekkeellä), yksi Saunalahden eteläpohjukassa (pesä oli luultavasti ruokosaarekkeella) ja yksi pari Pornaistenniemen ja Keinumäen välisellä lamparealueella.

Tänä vuonna parimäärä nousi seitsemään. Kaikkia pesäpaikkoja en onnistunut enää selvittämään; uudet parit tuntuvat hakeutuvan ruoikon lamparealueille, joihin ei ole suoraa näköyhteyttä. Pareista kaksi pesi Saunalahdella, kaksi Purolahdella, yksi Keinumäen edustalla, yksi Pornaistenniemen etulampareella ja yksi jossain päin Säynäslahden ruoikkoaluetta.

Kaikki parit saivat poikasia. Poikueissa oli yhteensä 27 poikasta (1, 3, 3, 3, 4, 4, 4, 7). Ensimmäisen vastakuoriutuneen poikueen havaitsin 10.5. ja siinä oli 6 poikasta. Seuraavat kaksi poikuetta näkyivät 18.5. (3 ja 4 poikasta), ja siitä eteenpäin 20.5. (6), 3.6. (3), 4.6. (1) ja 8.6. (4). Osa poikueista oli ensimmäisen havainnon hetkellä jo viikon – kahden viikon ikäisiä.

Poikueita näkyi yleisesti hoitoniityillä ruokailemassa tai niiden tuntumassa kesäkuun ensimmäiselle viikolle, jonka jälkeen havainnot vähenivät. Parit veivät isoiksi varttuneita poikasiaan toisaalle lahden ruoikkoreunoihin, tyypillisesti usean perheen yhteenliittymänä, ja poikueiden havaitseminen vaikeutui. Poikasia myös kuoli joko petojen suihin tai muista syistä. Kaikki poikueet olivat kuitenkin tallella vielä juhannuksen aikaan, jolloin poikueissa oli poikasia seuraavasti: 1, 1, 1, 2, 3, 4 ja 5 eli 60 % kuoriutumisasajankohdan määrästä.

Merikotkan asettuminen Klobbenin saarelle Purolahden suulle pesimään ei ihme kyllä lopettanut merihanhiperheiden ruokailuja Purolahden niityllä. Yhdenkään hanhenpoikasen en nähnyt jäävän kotkan saaliiksi enkä kuullut kenenkään muunkaan sellaista nähneen. Kerran tai kaksi näin merikotkien kuitenkin yrittävän hanhien saalistusta. Mahdollista on, että ne jonain toisena kertana myös onnistuivat, ilman että kukaan oli näkemässä.

Vuoden 2015 kahdessa merihanhipoikueessa oli 4 ja 5 poikasta (ensimmäiset kuoriutuneet näkyivät 12.5.). Molemmat poikueet selvisivät vähintään nuoruusvaiheeseen.

Vuonna 2016 kuoriutuneessa kahdessa poikueessa oli 6 ja 4 poikasta (ensimmäiset 9.5.). Toinen poikue selviytyi kokonaisuudessaan, mutta toisesta menehtyi yksi.

Vuoden 2017 kahdessa poikueessa oli 6 ja 7 poikasta (ensimmäiset 9.5.). Kuuden poikasen poikue hupeni nopeasti, sillä 18.5. oli jäljellä 4 ja 20.5. enää 1, joka selvisikin sitten ainakin nuoruuspukuun. Saman vuoden toisesta poikueesta (7 poikasta) katosi poikasia niin, että 11.7. jäljellä oli 3 ja 21.7. vain 2 poikasta.

Vuonna 2018 kuoriutui viisi poikuetta (2, 3, 3, 6 ja 8). Ensimmäinen poikue näkyi 23.5., jolloin 2 vastakuoriutunutta poikasta liikuskeli Purolahden hoitoniityllä. Seuraavat, korkeintaan parin vuorokauden ikäiset poikueet, havaitsin 25.5. (6 poikasta), 29.5. (8 poikasta) ja 31.5. (3 poikasta). Viimeinen poikue ilmaantui 13.6. (3 poikasta). Poikueista oli 18.6 jäljellä ainakin kolme ja poikasia 12 (2, 2 ja 8). Kahdeksan poikasen poikueesta oli 30.7 jäljellä seitsemän ja toisesta kahden poikasen poikueesta yksi. Poikueiden havaitseminen vaikeutui ruoikon kasvun myötä, joten epävarmuus poikueiden selviytymisestä kasvoi kesän edetessä.

Vuonna 2019 havaitsin kaikkiaan kolme poikuetta: 2, 5 ja 6. Ensimmäinen poikue kuoriutui 11.5 ja siinä oli 5 poikasta, 15.5 mennessä poikue oli huvennut kolmeen, ja ne selvisivät ainakin nuoruusvaiheeseen. Muissa poikueissa en havainnut tappioita ja poikueet varttuivat lahdella elokuulle saakka.

Muiden vesilintulajien poikueista havaitsin yhden isokoskelopoikueen. Viisi vastakuoriutunutta poikasta ui 18.5. emonsa saattelemina Purolahden suunnalta kohti Kivinokan pohjoisrantaa. Koskelon pesä oli ollut Klobbenilla pöntössä.

Kahlaajien pesinnästä

Töyhtöhyypän parimäärä (59) oli suurempi kuin yhtenäkkään edeltävänä seitsemänä vuonna (v. 2013 15, v. 2014 23, v. 2015 27, v. 2016 31, v. 2017 27, v. 2018 39 ja v. 2019 45). Parimäärä kasvoi pelloilla, missä pesi

34 paria (v. 2013 13, v. 2014 18, v. 2015 20, v. 2016 21, v. 2017 17, v. 2018 27 ja v. 2019 34) kuin myös hoitoniityillä (v. 2013 2, v. 2014 5, v. 2016 10, v. 2017 10, v. 2018 12 ja v. 2019 11).

Hoitoniityillä pesivien töyhtöhyppien lähivuosien parimäärän kasvu on suoraa seurausta Lammassaaren hoitoniityn laajentumisesta n. 10 hehtaarilla loppukesästä 2017 alkaen. Myös v. 2014 – v. 2019 loppukesien niitot ovat edesauttaneet uusien töyhtöhyppäparien asettumista niityille, mutta niitot ovat lisänneet myös pelloilla pesivien hyppien ruokailumahdollisuuksia.

Kyytöt laidunsivat syyskesällä 2019, niittojen jälkeen, Lammassaaren hoitoniityn uudella osalla ja noin viikon kestänyt laidunnus kuritti niiton jälkeistä ruokojen kasvua. Tämän seurauksena niityn kasvillisuus oli keväällä 2020 tavallista matalampaa, joka saattoi olla yhtenä syynä töyhtöhyppien parimäärien kasvuun Lammassaaren hoitoniityn uudella osalla (v. 2018 3, v. 2019 1, v. 2020 6 paria); vanhalla osalla pareja oli 4 v. 2018, v. 2019 ja v. 2020.

Seurasin pelloilla pesivien töyhtöhyppien pesien sijoittumista ympäristöltään erilaisille peltolohkoille. Pääpiirteiltään, mm. kasvillisuuden peittävyydeltä ja kasvilajien monipuolisuudelta, erilaisia ympäristöjä oli kolme: kynnöspelto (ei kasvillisuutta), laidun/nurmi (kokonaan kasvillisuuden peittämä) ja sänkipelto (puolipeittävä kasvillisuus).

Suosituimmasta ympäristöstä ei jää epäselvyyttä, jos katsotaan hautojien osuutta vain lukumääräisesti: ennen äestyksiä ja kylvöjä aloitetuista pesinnöistä havaitsin kynnöspelloilla 26 (62 % hautojista), laitumilla/nurmilla 8 (19 %) ja sänkipelloilla 8 (19 %) hautojaa. Suosituimmuudessa ei kuitenkaan näy ihmeempää eroa, kun aloitettujen haudontojen määrät suhteutetaan tarjolla olevien ympäristöjen osuuksiin koko viljelypinta-alasta: kynnöspellojen osuus oli 70 %, laitumen/nurmen 20 % ja sänkipellon 10 %.

Yksi hyppien pesäpaikan valintaan johtavista piirteistä on taipumus yhteispuolustukseen munien tai poikasten ryövääjiä vastaan. Pesien sijoittuminen lähelle toisiaan nopeuttaa ja vahvistaa puolustusta. Lähekkäisyyden suosiminen näkyi hyppien pesien jakaantumisessa Viikin pelloilla: 95 % (40/42) ennen toukokuuta aloitetuista pesinnöistä oli kahdessa hautojien keskittymässä, toisessa 26 ja toisessa 14 pesää. Näiden keskittymien yhteispinta-ala oli 20 ha eli vajaa viidesosa koko viljelypinta-alasta.

14:n pesän keskittymä oli kokonaan kynnöspelloa, mutta 26:n pesän ”taajamassa” oli kaikkia kolmea kasvipeitteisyydeltään erilaista peltolohkoa. Osa pareista joutui punnitsemaan kasvittomuuden, jonka katsotaan ennustavan matalampaa eli liikkumisen ja oletettavasti myös ravinnonhankinnan kannalta helpompaa poikasajan ympäristöä, painoarvoa suhteessa yhteispuolustuksesta saatavaan hyötyyn ja valitsemaan tumman multamaan sijasta vihreän nurmipellon.

Pelloilla pesineistä hyppistä varhaisin hautoja näkyi 6.4., ja kaksi päivää myöhemmin hautojia oli jo kolme. Haudonta eteni hyvin ja ensimmäisen untuvikon näin piipertämässä vappuaattona emonsa vierellä.

Ennen toukokuuta, käytännössä vappuun mennessä, aloitettujen pesintöjen poikueista 13 (68 %) näkyi kynnöspelloilla, 1 laiumella/nurmella (5 %) ja 5 (27 %) sänkipellolla. Poikueet oli helpoin havaita kasvittomilta kynnöspelloilta ja vaikein laiumilta/nurmilta, missä korkeaksi kohonnut kasvillisuus peitti poikaset taakseen toukokuun puolestavälistä alkaen. Laitumella havaitun yhden poikueen lisäksi havaitsin siellä myös kaksi hätäilevää hyppäparia, joten poikueiden oikea määrä oli todennäköisesti kolme. Havaittujen poikueiden määrä vastaa melko hyvin eri peltoympäristöjen osuuksia, joten haudonta-ajan tappioihin ei ympäristöllä näyttäisi olleen vaikutusta.

Poikueita ilmaantui pelloilla pesiville hyppille aikavälillä 30.4. – 16.6. (poikueista tehdyt ensihavainnot). Kaikkiaan näin pelloilla 23 poikuetta ja 49 poikasta, mukaan lukien uusintapesyeet. Äestyksissä ja kylvöissä tuhoutui ainakin 12 munapesyettä 6.5. alkaen. Lisäksi yhdeltä sänkipellolta keskeytyi vapun aikaan äkillisesti viiden munapesyeen haudonta kahdeksasta. Olikohan asialla kettu tai jokin muu maapeto? Yhteensä siis ainakin 17 paria joutui munimaan uuden pesyeen. Enin osa pesyeistä munittiin samalle lohkolle viikon sisällä, mutta osa vaihtoi lohkoa.

Ennen äestyksiä aloitetuista pesyeistä kuoriutui 17.5. mennessä 13 ja loput 6 29.5. mennessä. Tämän jälkeen, kesäkuun ensimmäisestä viikosta alkaen havaitut 4 vastakuoriutunutta poikuetta olivat todennäköisesti uusintapesyeitä.

Uusintapesyeet tuottivat paljon huonommin poikasia kuin ensimmäiset pesyeet; vain neljäsosa (4 poikuetta/17 uusintapesyettä) haudonnoista johti kuoriutumiseen. Vielä toukokuun viimeisellä viikolla pelloilla tehtiin myöhäisiä kylvöjä (rypsiä/rapsia ja kauraa) ja ainakin 10 munapesyettä tuhoutui haudonnan viime päivinä. Näiden pesyeiden emot eivät munineet enää uutta pesyettä.

Toukokuun viimeisellä viikolla peltojen aikuisista linnuista oli poistunut n. 10 %, kesäkuun ensimmäisellä jo n. 60 % ja toisella n. 80 %. Poistuneissa aikuisissa oli sekä pesinnössään onnistuneita (poikue kuoriutui) että epäonnistuneita (ei poikuetta). Juhannuksen tienoilla pelloilla oli muutamia aikuisia - koiraita ja naaraita – joiden poikaset olivat alle neljän viikon ikäisiä ja lentokyvyttömiä. Aikuiset eivät kuitenkaan jättäneet Viikin – Vanhankaupunginlahden aluetta, vaan viihtyivät etupäässä rantaniittyjen lietteillä.

Havaittujen poikueiden määrän perusteella ainakin 55 % (23 poikuetta/ 42 paria) pelloilla pesineistä pareista onnistui tuottamaan poikueen. Tämän lisäksi havaitsin muutaman parin, joilla hätäilyn tai muun käytöksen perusteella oli poikasia lähettyvillä, mutta joita onnistunut kasvillisuuden seasta löytämään. Poikueista selvisi n. viikon ikäisiksi 15, kahden viikon ikäisiksi 11, kolmen viikon ikäisiksi 3 ja neljän viikon ikäisiksi 2.

Poikasia katosi poikueista nopeasti ja kriittisimmät hetket näyttäisivät olleen välittömästi kuoriutumisen jälkeisinä päivinä. Alle viikon ikäisissä poikueissa oli keskimäärin 2,7 poikasta (71

poikasta/26 poikuetta, kaikki alle viikon ikäisistä tehdyt poikuehavainnot), kun n. viikon ikäisissä tai sitä vanhemmissa poikueissa oli lähes aina vain yksi, harvoin kaksi poikasta.

Ensimmäinen hautoja näkyi hoitoniityillä vasta 14.4. (Purolahden pohjoisosalla eli tulvaniityllä) ja ensimmäinen poikanen 27.5 (tulvaniity). Kaikkiaan havaitsin hoitoniityillä viisi poikuetta ja 9 poikasta, kaikki Purolahdella. Osa tulvaniityllä havaituista poikasista saattoi olla viereiseltä peltolohkolta vaeltaneita, tosin hyppäemot torjuvat varsin voimakkaasti vieraita poikueita omilta "tonteiltaan".

Lintutornit tarjoavat näkymiä hoitoniityille ja helpottavat ruokailevien hyppänpoikasten etsintää, kun taas nopeasti kohoavat ruohovartisten kasvien tiheiköt ja toisaalta niittyjen laajuus vaikeuttavat sitä. Vaikeuksia on siis enemmän verrattuna viljelymailla pesivien hyppien pesinnän seurantaan. Hätäileviä emoja hoitoniityillä näkyi ja kuului poikasaikaan selvästi enemmän kuin itse poikasia, esimerkiksi 3.6. kartoituslaskennassa havaitsemistani 28 hyppästä 23 oli varoittavia.

Havaitsin poikasia kaikkiaan 58, joista pelloilla 49 ja hoitoniityillä 9. Parimäärään suhteutettuna poikasia näkyi käytännössä yksi/pari ($58/59 = 0,98$). Pelloilla näin poikasia 1,2/pari eli kaksi kertaa enemmän kuin hoitoniityillä, joilta havaitsin poikasia 0,5/pari. Mutta kuten todettua: poikasten havaitseminen hoitoniityiltä on vaikeata.

Vastaavasti eri poikasiksi tulkittuja poikasia näkyi v. 2015 52, v. 2016 32, v. 2017 18, v. 2018 16 ja v. 2019 38. Parimäärään suhteutettuna (v. 2015 27 paria, v. 2016 31 ja v. 2017 27, v. 2018 39, v. 2019 45 paria, v. 2020 59) poikasia on näkynyt seuraavasti: v. 2015 1,9, v. 2016 1,0, v. 2017 0,7, v. 2018 0,4 ja v. 2019 0,8 paria kohden.

Peltoympäristön poikasmäärä paria kohden on vaihdellut v. 2015 – v. 2019 seuraavasti: v. 2015 0,9, v. 2016 0,6, v. 2017 0,9, v. 2018 0,1 ja v. 2019 0,8.

Vuonna 2015 Purolahden hoitoniityn pohjoisen osan eli tulvaniityn viereisellä peltolohkolla pesineiden liki kymmenen parin poikueista suurin osa vaelsi hoitoniitylle pian kuoriutumisen jälkeen. Poikasten liike tuona vuonna suositun, kesannolle jätetyn peltolohkon pesäpaikalta läheiselle niitylle vääristää v. 2015 tuloksia hoitoniittyjen ja peltoympäristön poikasmäärien eroista. Tämä näkyy v. 2015 osalta hoitoniittyjen paria kohden suhteutetussa poikasmäärässä, joka oli 5,0 eli enemmän kuin hyppien munamäärä. Vuosina 2016 – v. 2019 hoitoniittyjen poikasmäärät/paria olivat seuraavat: v. 2016 1,9, v. 2017 0,3, v. 2018 1,0 ja v. 2019 1,0.

Muut peltolohkot ovat etäällä hoitoniitystä ja lohkot rajautuvat toisistaan useimmilta sivuiltaan syvillä ojilla. Havaintojeni mukaan poikueet pysyttelevät lähes poikkeuksetta syntymälohkoillaan, ja ainoat havaittujen poikasten lukumääriin vaikuttavat tekijät ovat ravinnon puute, pedot (mukaan lukien varikset ja lokit) sekä poikasten piiloutuminen lohkojen reunakasvillisuuteen. Tosin joskus poikueet voivat liikkua etäällekin syntymälohkoltaan: sekä v. 2019 että v. 2020 viljelyalueen luoteisreunalla pesineen parin poikue

oli vaeltanut Keinumäen lintutornia ympäröivälle nurmialueelle ja ruoikon lietteiselle reunalle, osin ulkoiluteitä, n. 500 m matkan.

Poikasia selviää nuoruusvaiheeseen hyvin vähän, jos ollenkaan. Hoitoniityillä oleskeli 23.6. neljä nuorta, joten ainakin tuon verran Viikin – Vanhankaupunginlahden hyypät onnistuivat tänä vuonna tuottamaan. 3.7 näkemäni viisi ja 13.7. seitsemän nuorta lintua saattoivat olla jo alueen ulkopuolelta saapuneita.

Vuonna 2019 näkyi samoihin aikoihin (4.7.) Lammassaaren hoitoniityllä kolme nuorta ja 14.7. kahdeksan nuorta. Vuonna 2018 hyppien poikasista ei yksikään selvinnyt yli kahden viikon ikään.

Pikkutyllipareja oli tänä vuonna 10. Pesivien pikkutyllien määrä on kasvanut hoitoniittyjen niittojen ja vesirajan avoimena pitämisen ansiosta. Tämä näkyi alkuun parimäärien kasvuna erityisesti Purolahden niityllä, missä kasvua oli joka vuosi yhdellä v. 2013 (1 pari) – v. 2016 (4 paria). Vuosina 2017 - 2019 pareja oli kyseisellä niityllä 2, ja tänä vuonna vain 1. Viimeisenä kolmena vuonna pikkutylli on pesinyt vain niityn merenpuoleisessa eteläosassa. Syystä tai toisesta pohjoisen osan (ns. tulvaniityn) kasvipeitteisyys on voimistunut (erityisesti osmankäämi) ja sen myötä pikkutyllien kuin myös muiden kahlaajien suosima lietteinen ala on vähentynyt.

Vuosina 2013 – v. 2020 Lammassaaren ja Purolahden hoitoniityillä pesivien parien määrä on viime vuosina kääntynyt laskuun: v. 2013 2, v. 2014 3, v. 2015 4, v. 2016 6, v. 2017 4, v. 2018 4, v. 2019 4 ja v. 2020 3.

Sen sijaan hoitoniittyjen ulkopuolella pikkutyllejä on alkanut pesiä enemmän, esimerkiksi Fastholman lumenkaatopaikan hiekkakentällä, ja myös Etu-Viikin pelloilla pikkutylli pesii nykyisin vuosittain. Pesivät linnut, sekä seuranta-alueella syntyneet nuoret linnut heinäkuusta alkaen, käyvät hoitoniittyjen lietteillä ruokailemassa.

Muita pikkutyllin tämän vuoden pesimäpaikkoja olivat: Lammassaaren hoitoniitty (2 paria), Fastholman lumenkaatopaikka (4), Etu-Viikin pellot (1) (lantala) ja Kyläsaari (2).

Seuranta-alueen parimäärät ovat kasvaneet seuraavasti: v. 2015 8, v. 2016 9, v. 2017 8, v. 2018 9, v. 2019 10 ja v. 2020 10.

Poikueita havaitsin neljä ja niissä oli yhteensä 9 poikasta (1, 2, 2, 4). 10.6. huomasin Kyläsaarella yhden pienen, alle viikon ikäisen poikasen emoineen sekä hätäilevän parin, jonka poikuetta en kuitenkaan onnistunut löytämään. 23.6. havaitsin Fastholmassa kaksi isoa vähän yli kahden viikon ikäistä ja neljä pientä alle viikon ikäistä poikasta. 29.6. juoksenteli Etu-Viikin peltojen koillisosan hiekkatiellä kaksi muutaman vrk:n ikäistä poikasta. 3.7. näin nuoria yksilöitä Fastholmassa (2) ja Purolahden hoitoniityllä (1).

Tyllipareja oli tänä vuonna kolme. Reviirit sijoittuivat Purolahden hoitoniityn lietealueelle, Etu-Viikin peltojen koillisosaan ja Kyläsaareen. Kyläsaaresta löytyi neljämunainen pesä toukokuun puolessavälissä (Jarkko Santaharju). Pellon pari poistui toukotöiden jälkeen toukokuun puolessavälissä. Purolahden reviiri oli asuttu vielä toukokuun viimeisellä viikolla, mutta kesäkuun puolella lintuja ei enää näkynyt.

Tylli pesi Kyläsaaren – Arabianrannan nykyisin suureksi osaksi rakennetulla täyttömaa-alueella v. 1993 – 1994. Tämän jälkeen oli vuosien tauko, kunnes v. 2015 tylli soidinteli ja hallitsi reviiriä Purolahden hoitoniityn eteläosassa. Sama toistui v. 2016, mutta molemmilla kerroilla jäi pesintä kesken, ilmeisesti veden nousun vuoksi. Vuonna 2017 oli seuranta-alueella peräti kolme tyllireviiriä (Kyläsaari, Etu-Viikin pellot, Purolahden eteläosa), joista kaksi tuotti myös onnistuneesti poikasia: 6.6 alkaen Kyläsaarella 4 poikasta ja 7.6 alkaen ainakin 2 poikasta Etu-Viikin pelloilla. Vuonna 2018 pesi yksi tyllipari Purolahden hoitoniityllä ilmeisesti vailla menestystä. Vuonna 2019 tyllipareja oli kaksi: Purolahden hoitoniityn eteläosassa ja Lammassaaren hoitoniityn eteläosassa. Poikasia ei havaittu.

Punajalkaviklon parimäärä on kasvanut seuranta-alueella v. 2013 kahdesta parista viime ja tämän vuoden kahdeksaan pariin (v. 2013 2, v. 2014 3, v. 2015 4, v. 2016 4, v. 2017 5, v. 2018 7, v. 2019 8 ja v. 2020 8).

Parimäärän kasvun vuoksi kaikki eivät enää mahdu pesimään hoitoniittyjen parhaimmilla paikoilla ja uusia pareja onkin asettunut Purolahden hoitoniittyyn rajautuvien peltolohkojen välisiin ojiin. Ojissa pesivät parit ruokailevat säännöllisesti hoitoniityillä ja kasvillisuudesta vapailla lieterannoilla. Lammassaaren hoitoniityn laajennus syksyllä 2017 kasvatti lajille sopivan ympäristön alaa ja uudelle osalle asettuikin keväällä 2018 uusi pari ja siitä lähtien on punajalkaviklolla ollut uudella osalla reviiri.

Kaikkien punajalkaviklojen reviirit sijoittuivat joko kokonaan tai osittain hoitoniityille. Pareista 5 pesi Purolahden hoitoniityllä (kun hoitoniittyyn rajautuvien peltolohkojen sivuujissa pesivät parit lasketaan mukaan) ja 3 Lammassaaren hoitoniityllä (vanha osa 1, uusi osa 2). Ainakin kahden parin poikasia (3 + 1) näkyi Purolahden hoitoniityn lieterannoilla kesäkuun ensimmäisestä viikosta alkaen kuin myös hätäileviä pareja Lammassaaren niityn saraikkoisessa länsireunassa ja pelto-ojien varsilla. Neljä nuorta lintua ruokaili rantalietteilä juhannuksen jälkeisinä päivinä.

Poikueita oli hätäilyn tai poikashavaintojen perusteella seitsemällä parilla. Vuonna 2016 havaitsin poikueita yhdellä parilla (1 poikue/4 paria). v. 2017 kolmella (3/5), v. 2018 neljällä (4/7) ja v. 2019 seitsemällä (7/8).

Taivaanvuohien parimäärä (11) oli suurempi kuin kertaakaan edellisenä seitsemänä vuonna (v. 2013 5, v. 2014 8, v. 2015 9, v. 2016 8, v. 2017 6, v. 2018 8, v. 2019 6). Eniten revierejä oli hoitoniityillä: Lammassaarella neljä (uudella osalla 2 ja vanhalla osalla 2) ja Purolahdella kolme paria (eteläosassa 1 ja

pohjoisosassa eli tulvaniityllä 2). Viime vuoteen nähden kasvua oli Lammassaaren hoitoniityllä, missä viime vuonna oli vain yksi reviiri. Näiden lisäksi taivaanvuohia pesi Pornaistenniemen länsireunan ruoikossa, Keinumäen edustalla, Ryönälahden tervaleppäluhdalla ja Säynäslahden tervaleppäluhdalla, kussakin yksi reviiri. Poikasia voi hyvällä onnella nähdä kasvillisuuden lomasta, varsinkin Purolahden hoitoniityn lietealueella, mutta tänä vuonna onni ei suosinut tarkkailijaa.

Kaksi paria meriharakoita pesi Arabianrannan asuintalojen tasakatoilla ranta-alueen reunalla, yksi pari alueen pohjoisosassa ja yksi eteläosassa. Pohjoisosan pari ruokaili 3.7. nuoren yksilön kera nurmella ja 13.7. laskennassa nurmilla ruokaili ainakin 4 nuorta lintua.

Vuosina 2013 – 2019 pareja on ollut seuraavasti: v. 2013 0, v. 2014 2, v. 2015 2, v. 2016 1, v. 2017 2, v. 2018 2 ja v. 2019 2. Lisäksi seuranta-alueen välittömässä läheisyydessä Leposaaressa pesii säännöllisesti yksi pari, joka käy ruokailemassa Kyläsaaren – Arabianrannan alueella.

Rantasipipareja (13) pesi tasaisesti Vanhankaupunginlahdella: Kivinokan länsikärki (1), Kivinokan pohjoisranta (1), Saunalahden pohjukka (1), Fastholma (2), Mölylä (1), Hakalanniemen eteläosa (1), Säynäslahden tervaleppäluhta (1), Pornaistenniemen ja Verkatehtaanpuiston välinen ranta-alue (1), Kuusiluoto (2), Klobbenin ja Lammassaaren välinen alue (1) ja Kyläsaari (1). Hätäileviä emoja näkyi kesäkuun puolestavälistä eteenpäin. Parimäärä oli viime vuosien suurin: v. 2013 7, v. 2014 10, v. 2015 9, v. 2016 10, v. 2017 12, v. 2018 12 ja v. 2019 12).

Lehtokurppien parimääräarvio (3) perustuu yksittäisinä iltaöinä, joko yhdessä reviirien rajalla tai erikseen ja etäällä toisistaan havaittujen reviirilentävien koiraiden yhteismääriin. Selkeästi toisistaan erottuvat, säännölliset lentoreitit sijoittuivat Kivinokkaan, Säynäslahti - Keinumäki – Hakalanniemi – alueelle sekä Fastholma – Saunalahti – Mölylä – alueelle. Lentoreitti ja sen kattama alue voi jonkin verran vaihdella iltojen välillä, mikä hankaloittaa parimäärän arviointia. Kolme paria on seuranta-alueella pesivien parien vähimmäismäärä.

Reviirien arvioitu määrä on vaihdellut viime vuosina 1 – 3 välillä: v. 2013 1, v. 2014 2, v. 2015 2, v. 2016 2, v. 2017 3, v. 2018 2 ja v. 2019 2.

Hoitoniityillä pesi kaikkiaan viisi kahlaajalajia (töyhtöhyppä, punajalkaviklo, pikkutylli, tylli ja taivaanvuohi) (Taulukko 1). Parien yhteismäärä on yli kolminkertaistunut, v. 2013 kymmenestä v. 2020 kolmeenkymmeneenkuuteen pariin: v. 2013 10, v. 2014 14, v. 2015 20, v. 2016 25, v. 2017 24, v. 2018 29, v. 2019 29 paria ja v. 2020 36.

Hoitoniittyjen varpuslinnuista

Hoitoniityillä pesi 24 varpuslintulajia, mikä on v. 2018 ohella lähivuosista eniten (v. 2013 22, v. 2014 21, v. 2015 18, 2016 21, v. 2017 23, v. 2018 24 ja v. 2019 23) (Taulukko 2). Varpuslintuparien määrä (107) oli kolmanneksi suurin viimeisenä kahdeksana vuonna (v. 2013 95, v. 2014 101, v. 2015 73, v. 2016 88, v. 2017 99, v. 2018 130 ja v. 2019 (110)).

Varpuslintujen kokonaisparimäärän pudotus v. 2015 pesimäkaudella selittyy suureksi osaksi v. 2014 myöhäissyksyllä tehdyllä Purolahden hoitoniitylle levinneen ruoikon niitolla, mikä supisti ruoikkolajeille (ruokokerttunen ja pajusirkku) soveliasta pesimäympäristöä. Vuoden 2018 varpuslintujen runsas parimäärä johtui ruokokerttusten päämuuton aikaan vallinneista suotuisista sääoloista, jonka seurauksena ruokokerttusreviirejä oli tavallista tiheämmin hoitoniittyjen ruokkoisissa osissa.

Hoitoniittyjen tehostunut hoito (erityisesti loppukesällä tehtävät niitot) sekä niittyjen pinta-alan kasvu Lammassaaren hoitoniityn laajentumisen myötä (loppukesästä 2017 alkaen), ovat osaltaan lisänneet avomaan varpuslintujen parimääriä (Taulukko 3). Hoidon sekä niittyalan laajentumisen vaikutus näkyy niin kahlaajien kuin avomaan varpuslintujen osalta parien yhteismäärän kasvuna sekä Lammassaaren että Purolahden hoitoniityillä (Taulukko 4).

Vuonna 2020 Lammassaaren hoitoniityn laajennusosalla pesi 17 paria seitsemästä lajista eli huomattavasti enemmän kuin v. 2018 (yksi niittykirvisreviiri) tai v. 2019 (6 paria viidestä lajista).

Suurena syynä v. 2020 parien hyvään yhteismäärään oli varsinaisten avomaan varpuslintulajien (niittykirvinen, keltavästaräkki, sitruunavästaräkki, västaräkki, kiuru) parimäärän kasvu: 42 paria on enemmän kuin kertaakaan edellisenä seitsemänä vuonna (v. 2013 22, v. 2014 37, v. 2015 28, v. 2016 29, v. 2017 27, v. 2018 23 ja v. 2019 39).

Huomattava osa avomaan varpuslintujen parimäärän kasvusta johtui keltavästaräkkien ilahduttavan suuresta määrästä; pareja oli 19, kun viime vuonna hoitoniityillä pesi 15 ja sitä edellisenä vain 6 paria. Kasvua oli Lammassaaren hoitoniityllä (11, kun v. 2019 7 ja v. 2018 2) ja Purolahden hoitoniityllä parimäärä pysyi samana (8, kun v. 2019 8 ja v. 2018 4). Vuosina 2013 – v. 2017 keltavästaräkkipareja oli vähimmillään 5 ja enimmillään 11 paria. Matkaa on vielä v. 2004 tasoon, jolloin niityiltä laskettiin 29 paria.

Peltoalueilla keltavästaräkkiparien reviirejä varmistui 2 eli alle puolet lähivuosien tasosta (v. 2013 ja v. 2014 5, v. 2015 6 ja v. 2016, 2017 5 paria, v. 2018 4 ja v. 2019 4).

Niittykirvisten parimäärä hoitoniityillä (17) oli viime vuosien keskitasoa (v. 2013 11, v. 2014 19, v. 2015 22, v. 2016 21, v. 2017 17, v. 2018 13 ja v. 2019 17). Ikävä kyllä kasvua ei tapahtunut Lammassaaren

hoitoniityllä, joka on ollut lajin ydinaluetta Vanhankaupunginlahdella, sillä niityllä pesi vain 9 paria, kun v. 2014 – v. 2016 pareja oli 15, v. 2017 13 ja v. 2018 – v. 2019 9. Purolahden hoitoniityllä on parimäärä vaihdellut v. 2013 – v. 2017 kahden (v. 2013) ja seitsemän (v. 2016) välillä. Vuonna 2018 niityllä pesi 4, v. 2019 8 ja v. 2020 8 paria. Etu-Viikin pelloilla pesii vuosittain viitisen paria.

Kiurujen parimäärä on kasvanut Lammassaaren hoitoniityn laajentumisen seurauksena. Pareja oli tänä vuonna 5. Näistä Lammassaaren hoitoniityn uudelle osalle sijoittui 2, vanhalle osalle 1 ja Purolahden hoitoniityn pohjoisosalle 2. Jo v. 2019 hoitoniityillä pesi 4 paria kiuruja, kun v. 2013 – v. 2018 parien määrä on ollut vähimmillään 0 (v. 2016) ja enimmillään 3 (v. 2014). Karjan syyskesäinen laidunnus jo niitetyillä ja uudelleen kasvuun päässeillä hoitoniityillä luo kiuruille ja muille avomaan varpuslinnuille houkuttelevamman pesimäympäristön eli matalamman kasvillisuuden seuraavalle pesimäkaudelle kuin pelkkä loppukesän koneniitto.

Purolahden hoitoniityn itäreunalta on v. 2017 alkaen poistettu Tringa ry:n vapaaehtoisten voimin pensaikkoja niityn avoimuuden säilyttämiseksi. Pensaikkojen raivaus ei näytä vähentäneen merkittävästi puoliavoimen ympäristön varpuslintulajien reviierejä (mm. pensaskerttu, pajulintu, punakylkirastas, punavarpuksen) kyseisellä niityllä.

Uhanalaiset ja harvalukuiset seuranta-alueella pesivät lajit (pesineet ainakin jonakin kuudesta edellisestä vuodesta) (lintudirektiivin liitteen I (D), v. 2019 uhanalaisluettelon (CR= äärimmäisen uhanalainen, EN = erittäin uhanalainen, VU = vaarantunut, NT = silmälläpidettävä) sekä aiempien v. 2015, v. 2000 ja 2010 uhanalaisluettelon lajit (uhanalaisuusluokitus merkitty sulkuihin)). Vuosien 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 ja v. 2019 parien/reviirien määrä ilmoitettu suluissa.

Laji	pareja/reviirejä
laulujoutsen D	2 (0, 1, 1, 1, 1, 1, 1)
haapana VU	26 (12, 16, 17, 14, 25, 19, 16)
heinätavi VU	2 (1, 3, 3, 2, 2, 2, 3)
punasotka CR	0 (1, 0, 0, 1, 0, 0, 1)
tukkasotka EN	1 (3, 2, 1, 1, 1, 1, 2)
isokoskelo NT	1 (2, 3, 3, 3, 4, 4, 1)
tukkakoskelo NT	2 (1, 1, 2, 2, 1, 1, 2)
ruisräikkä D	8 (1, 1, 1, 0, 1, 1, 0)

silkkiuikku NT	44 (45, 46, 44, 49, 64, 46, 45)
pikku-uikku CR	0 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1)
kaulushaikara D	1 (1, 3, 1, 1, 1, 1, 0)
ruskosuohaukka D	0 (0, 0, 0, 1, 1, 1, 1)
kanahaukka NT	3 (1, 1, 1, 2, 2, 2, 2)
luhtahuitti D	3 (1, 2, 10, 6, 3, 3, 2)
liejukana VU	6 (0, 1, 1, 1, 0, 1, 2)
nokikana EN	34 (21, 39, 38, 31, 35, 20, 26)
kurki D	1 (0, 0, 1, 1, 1, 1, 1)
pikkutylli NT	10 (3, 4, 8, 9, 8, 9, 10)
tylli (NT 2015)	3 (0, 0, 1, 1, 3, 1, 1)
rantasipi (NT 2010)	13 (7, 10, 9, 10, 12, 12, 12)
punajalkaviklo NT	8 (2, 3, 4, 4, 5, 7, 8)
taivaanvuohi NT	11 (5, 8, 9, 8, 6, 8, 6)
käki (NT 2000)	1 (1, 1, 2, 0, 1, 1, 0)
tervapääsky EN	pesii, ei tietoa parimääristä
palokärki D	1 (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1)
pikkutikka (VU (2000))	6 (6, 6, 7, 5, 6, 7, 6)
käenpiika NT	0 (3, 2, 2, 0, 1, 0, 0)
kiuru NT	pesii, tietoa vain hoitoniittyjen parimääristä: 5 (2, 3, 1, 0, 2, 1, 4)
haarapääsky VU	15 (v. 2013 – 2015 ei arviota, v. 2016 ja v. 2017 10 – 20, v. 2018 15, v. 2019 23)
räystäspääsky EN	0 (v. 2013 – 2015 ei arviota, v. 2016 5 – 10, v. 2017 0 – 5, v. 2018 2, v. 2019 0)
niittykirvinen (NT 2015)	hoitoniityt 17 (10, 19, 22, 21, 17, 13, 17), pelloilla pesii viitisen paria
västäräkki NT	pesii, hoitoniittyjen parimäärät: 2 (1, 2, 1, 1, 2, 2, 2). Natura-alue v. 2004, 2007, 2012 ja 2018: 2, 10, 13, 6.
sitruunavästäräkki EN	0 (3, 2, 1, 1, 1, 1, 1)
keltavästäräkki (NT 2015)	19 (6, 11, 4, 7, 5, 6, 15) hoitoniityt (pelloilla 2 (5, 5, 6, 5, 5, 4, 4))
kivitasku (NT 2015)	9 (5, 8, 6, 7, 5, 4, 9)
pensastasku VU	3 (2, 3, 1, 2, 2, 1, 1)
pensaskerttu NT	13 pysyvää reviiiriä (ja 19 mahdollista (v. 2019 16 (ja 8 mahdollista))
ruokokerttunen NT	pesii, hoitoniittyjen parimäärät: 13 (30, 22, 8, 12, 21, 43, 20). Natura-alue v. 2004, 2007, 2012 ja 2018: 357, 424, 310, 443
ruokosirkkalintu EN	1 (1, 0, 1, 0, 0, 1, 0)

rastaskerttunen VU	9 (8, 9, 6, 6, 8, 12, 11)
sirittäjä (NT (2010))	33 (10, 20, 20, 8, 10, 10, 27, 22)
tiltalti (VU (2000))	6 (0, 1, 2, 3, 2, 1, 5)
pikkusieppo D	1 (0, 0, 0, 2, 3, 2, 0)
viiksitimali VU	ainakin 25 (0, 2, 5, 10, 10, 27, 20) v. 2018 koko Natura-alueen kartoitus, v. 2013 – v. 2017 ja v. 2019 – 2020 ei Natura-alueen kartoitusta, vain arvio.
pähkinänakkeli VU	1 (0, 0, 0, 0, 0, 1, 1)
pussitiainen EN	0 (3, 0, 0, 1, 1, 1, 0)
pikkulepinkäinen D	2 (2, 2, 2, 2, 1, 1, 2)
kottarainen (NT (2000))	24 (30, 31, 26, 18, 21, 30, 29)
harakka NT	7 (v. 2004, 2007, 2012 ja v. 2018 Natura-alue: 2, 2, 2, 1)
närhi NT	6 (v. 2017 2, v. 2018 5, v. 2019 4)
varpunen EN	n. 20 (koetila v. 2013 – v. 2019: 10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, 10 – 20, n. 15, 30)
viherpeippo EN	ainakin 8 (ei tietoa v. 2013 – v. 2016, v. 2017 ainakin 8, v. 2018 ainakin 8, v. 2019 14)
punatulkku (VU 2015)	2 (v. 2013 – v. 2015 enintään muutamia pareja, v. 2016 – v. 2018 2, v. 2019 3)
punavarpunen NT	33 (n. 20, n. 20, n. 20, n. 30, n. 20, 30, 25)
pajusirkku VU	hoitoniityt 11 (19, 17, 10, 11, 15, 21, 14). Natura-alue v. 2004, 2007, 2012 ja 2018 (122, 144, 134, 147).
peltosirkku CR, D	0 (1, 1, 0, 1, 0, 0, 0)
merikotka, D	1 (v. 2013 –v. 2019 0)

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka havaittiin pesimäaikaan sopivassa

pesimäympäristössä, mutta eivät pesineet tai pesintä epätodennäköinen:

punasotka CR, pikku-uikku CR, jouhisorsa VU, ruskosuohaukka D, kuovi NT, lampiviklo EN, pikkulokki D, harmaapäätikka D, valkoselkätikka EN/D, käenpiika NT, räystäspääsky EN, sitruunavästäräkki EN, kukankeittäjä (NT (2010)), kehrääjä D, hömötiainen EN

Uhanalaiset/harvalukuiset lajit, jotka ruokailivat pesimäaikaan säännöllisesti alueella:

valkoposkihanhi D, sääksi D (NT (2010)), naurulokki VU, selkälokki EN, merilokki VU, räyskä D (NT 2010)), kalatiira D, lapintiira D

Joitain vähälukuisia lajeja

Pikkutikkoja pesi 6 paria (Saunalahti, Hakalanniemi, Pornaistenniemen lehto, Fastholma/Ryönälahden tervaleppäluhta, Viikin vanha puhdistamo, Kulosaaren kno).

Palokärjellä oli reviiri lahden itärannalla – pari nähtiin parittelemassa, mutta pesää ei etsinnöistä huolimatta löytynyt. Viime vuonna laji pesi ensimmäisen kerran sitten v. 1998 ja pesästä lähti ainakin kaksi poikasta.

Kultarintoja oli runsaasti, yhteensä 28 reviiriä (v. 2015 25, v. 2016 17, v. 2017 29, v. 2018 26, v. 2019 21), eniten Fastholmassa (8) ja Pornaistenniemessä (5).

Pikkusiepolla oli reviiri Hakalanniemessä (arboretum).

Peukaloisreviirejä oli ennätysmäärä, 11, kaikki lahden itärannalla (v. 2016 8, v. 2017 5, v. 2018 8, v. 2019 8). Eniten reviirejä oli Ryönälahden tervaleppäluhdalla (3), Kivinokan vanhassa metsässä (3) ja Fastholmassa (2). Ainakin kahdella reviirillä peukaloinen talvehti onnistuneesti talven 2019/2020.

Myös puukiipijäreviirejä oli ennätyspaljon, 14, kolmea lukuun ottamatta itärannan metsissä (v. 2016 9, v. 2017 11, v. 2018 10, v. 2019 7). Lauhan talven jäljiltä puukiipijöitä oli runsaasti Viikin metsissä. Eniten reviirejä oli Kivinokan vanhassa metsässä (3).

Pähkinänakkelilla oli reviiri Fastholman – Majavakallion alueella, kuten myös v. 2018 ja v. 2019.

Pesintään viittaavia närhihavaintoja kertyi kuudelta paikalta: Sopulitien metsä (1), Kivinokan vanha metsä (2), Rajakallio (1), Mölylän metsä (1), Mäyrämetsä (1).

Naakalla oli kaksi pesää. Toinen pesä oli tervalepän kolossa Lammassaaren hoitoniityn vanhassa osassa (Lemmenlehto/Ruohokari). Pesässä oli 1 pieni poikanen ja 1 muna (Eero Haapanen). Toinen, valmis, mutta tyhjä pesä oli Viikin vanhan puhdistamon alueella pöntössä (Eero Haapanen). Naakka on puuttunut pesimälintuna Viikistä. Kulosaaren kartanolla pesi viimeksi 1970-luvulla. Pesinee vuosittain Kyläsaaren Kierrätyskeskuksen katonrajassa.

Punatulkusta oli ainakin kahdelta paikalta pesintään viittaavia havaintoja: Mölylän metsästä ja Kivinokan vanhasta metsästä.

Nokkavarpusia pesi enemmän kuin koskaan, sillä reviirejä oli ainakin kuusi: Mölylän metsä 1, Ryönälahden tervaleppäluhta 1, Fastholma 1, Majavakallio - Rajakallio 1, Sopulitien metsä 1 ja Hakalanniemi (arboretum). Vuosina 2018 – v. 2019 nokkavarpuspareja oli kaksi, Hakalanniemen arboretumissa ja Fastholmassa, samoilla paikoilla kumpanakin vuonna. Vuonna 2017 yksi pari pesi Fastholmassa.

Urpiaispareja oli kolme: Fastholmassa (kuten v. 2017 – 2018), Pornaistenniemessä sekä Saunalahden eteläosassa.

Pikkukäpylintuja asettui pesimään Vanhankaupunginlahden itäpuolen metsiin, sillä kuusen siemensato oli erinomainen. Pesintään viittaavia havaintoja oli neljältä paikalta ja viidestä parista: Kivinokan vanha metsä (1), Mölylä (1), Mäyrämetsä (1) ja Sopulitien metsä (2). Vuosilta 2013 – v. 2019 vain v. 2015 on reviiirihavaintoja, ja tuolloin kahdesta parista.

Keltasirkkureviirejä oli seuranta-alueella ainakin 28. Reviireistä 18 oli Etu-Viikin pelloilla.

Kirjallisuus:

Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja (20/2013): Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta 2012. Vuosien 2000 – 2012 yhteenveto. Mikkola-Roos Markku; Rusanen Pekka; Lehikoinen Aleks; Haapanen Eero; Pynnönen Petro; Sarvanne Hannu.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Kaupunkiympäristön julkaisuja 2019:29. Helsingin Vanhankaupunginlahden linnustonseuranta – Vuosien 2013 – 2019 yhteenveto. Hannu Sarvanne. Markku Mikkola – Roos, Pekka Rusanen ja Kalle Meller.

Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.

Luonnonvarakeskus: Vesilintuseurantojen tulokset (v. 2020) (<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista/vesilinnut/>)

Taulukko 1. Kahlaajien parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2020

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Punajalkaviklo	2	3	4	4	5	7	8	8
Pikkutylli	2	3	4	6	4	4	4	3
Tylli	0	0	1	1	1	1	2	1
Töyhtöhyyppä	2	5	7	10	10	12	11	17
Taivaanvuohi	4	3	4	4	4	5	4	7
Pareja	10	14	20	25	24	29	29	36
Lajeja	4	4	5	5	5	5	5	5

Taulukko 2. Varpuslintujen parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2020.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Kiuru	2	3	1	0	2	1	4	5
Niittykirvinen	10	19	22	21	17	13	17	17
Metsäkirvinen	0	0	0	0	1	0	1	1
Västäräkki	1	2	1	1	2	2	2	2
Keltävästäräkki	6	11	4	7	5	6	15	19
Sitruunävästäräkki	3	2	0	0	1	1	1	0
Satakieli	1	1	0	0	0	1	1	0
Kivitasku	0	1	0	0	0	0	0	1
Pensastasku	2	2	1	2	2	1	1	3
Punakyllkirastas	0	1	0	1	1	0	1	0
Laulurastas	0	0	0	0	0	0	1	0
Räkättirastas	0	0	2	3	1	3	0	3
Mustarastas	0	0	5	0	2	1	1	2
Lehtokerttu	0	0	0	1	1	0	0	0
Pensaskerttu	2	2	3	5	5	4	2	2
Hernekerttu	1	0	0	1	0	0	0	1
Pensassirkkalintu	0	0	0	1	0	0	0	1
Ruokokerttunen	30	22	8	12	21	43	20	13
Rytikerttunen	2	2	3	2	4	4	1	3
Viitakerttunen	0	0	0	0	0	1	0	0
Luhtakerttunen	1	0	0	0	0	3	0	0
Pajulintu	1	3	2	4	3	2	2	4
Harmaasieppo	1	0	0	0	0	0	0	0
Talitiainen	2	2	1	2	3	4	4	3

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sinitiainen	1	2	1	1	3	1	2	3
Viiksitimali	0	0	0	0	0	1	0	3
Pikkulepinkäinen	1	1	1	2	1	1	2	1
Kottarainen	2	1	3	3	3	5	6	2
Peippo	3	2	3	3	3	3	3	2
Viherpeippo	0	1	0	0	0	0	0	0
Punavarpunen	3	4	2	5	2	7	8	4
Peltosirkku	1	0	0	0	0	0	0	0
Keltasirkku	0	0	0	1	1	1	1	1
Pajusirkku	19	17	10	11	15	21	14	11
pareja yht.	95	101	73	89	99	130	110	107
lajeja yht.	22	21	18	21	23	24	23	24

Vuosina 2013 – v. 2020 yhteensä 34 lajia

Taulukko 3. Avomaan varpuslintujen parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2020

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Keltävästäräkki	6	11	4	7	5	5	15	19
Sitruunavästäräkki	3	2	0	0	1	1	1	0
Västäräkki	1	3	1	1	2	2	2	2
Niittykirvinen	11	19	22	21	17	13	17	17
Kiuru	2	3	1	0	2	1	4	5
yht. pareja	23	38	28	29	27	22	39	43

Taulukko 4. Avomaan varpuslintujen ja kahlaajien parimäärät Vanhankaupunginlahden hoitoniityillä v. 2013 – v. 2020

Lammassaaren hoitoniitty

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Keltavästäräkki	5	9	2	3	3	2	7	11
Sitruunavästäräkki	3	2	0	0	1	1	1	0
Västäräkki	1	2	1	1	2	1	1	1
Niittykirvinen	9	15	15	14	14	9	9	9
Kiuru	2	2	0	0	2	1	2	3
Pikkutylli	1	1	1	2	2	2	2	2
Tylli	0	0	1	1	1	1	2	0
Punajalkaviklo	0	1	1	1	1	3	3	3
Töyhtöhyyppä	1	3	2	2	3	7	5	10
Taivaanvuohi	3	2	2	2	3	3	1	4
yht. pareja	24	37	25	26	32	30	33	39

Purolahden hoitoniitty

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Keltavästäräkki	1	2	2	4	2	3	8	8
Västäräkki	0	1	0	0	0	1	1	1
Niittykirvinen	2	4	7	7	3	4	8	8
Kiuru	0	1	1	0	0	0	2	2
Pikkutylli	1	2	3	4	2	2	2	1
Tylli	0	0	1	1	1	1	1	1
Punajalkaviklo	2	2	3	3	4	4	5	5
Töyhtöhyyppä	1	2	5	8	7	5	6	7
Taivaanvuohi	1	1	2	2	1	2	3	3
yht. pareja	8	15	24	29	20	22	36	36

